

Woonwensen Amersfoortse 55-plussers: Geclusterd wonen

Onderzoek Gemeente Amersfoort

Datum: 12-1-2026

Samenvatting

Gemeente Amersfoort is zich verder aan het verdiepen in mogelijkheden voor ouderenhuisvesting om om te gaan met maatschappelijke ontwikkelingen als vergrijzing, populatiegroei, krapte op de woningmarkt en ageing in place. Een populaire woonvorm voor ouderen waarop wordt ingezet is geclusterd wonen. Deze woonvorm is fysiek passend voor ouderen doordat het nultreden is, vaak dementievriendelijk en dagelijkse voorzieningen nabij liggen. Daarnaast stimuleert de woonvorm gemeenschap met andere bewoners en focust het op onderling sociaal contact om eenzaamheid tegen te gaan en elkaar steun te bieden. Inzetten op de geclusterde woonvorm wordt gezien als een mogelijkheid om doorstroom te creëren op de woningmarkt en passendere woningen te bieden voor ouderen. Er is daarom behoefte vanuit de gemeente om meer te leren over onderliggende woonwensen van ouderen en om te leren in hoeverre er vraag is naar de geclusterde woonvorm onder Amersfoortse ouderen.

Het doel van dit onderzoek is om via de Amersfoortse ouderen zelf op een brede schaal meer te leren over waar zij naar zoeken in een woning om gezond oud in te worden en in hoeverre zij daarmee bezig zijn. Daarnaast is het doel om meer te leren over wat ouderen vinden van de geclusterde woonvorm en wat men aan deze woonvorm aantrekkelijk vindt, of wat men er juist van weerhoudt. Amersfoorters van 55 jaar en ouder zijn uitgenodigd via een stadspanel om een gestructureerde vragenlijst in te vullen over hun woonwensen. De vragenlijst is ingevuld door 1.912 respondenten.

Het onderzoek toonde als belangrijkste resultaten aan dat het grootste deel van de respondenten al had nagedacht over het passend maken van hun woonsituatie zodra ze ouder worden. Echter hadden relatief weinig mensen al stappen hadden genomen om hun situatie geschikt te maken door te verhuizen, een woning aan te passen of actief te zoeken naar een nieuwe woning. Redenen die hier veelal voor werden gegeven zijn dat mensen nog te gezond of te jong zijn om hun woonsituatie te veranderen. Daarnaast viel op dat mensen willen verhuizen of dit overwegen vooral waarde hechten aan de fysieke aspecten van een nieuwe woning, zoals het gelijkvloers zijn van de woning, het willen van een kleinere woning en de ligging van de woning. Tot slot gaf een kleine meerderheid van de respondenten (52%) aan al bekend te zijn met de geclusterde woonvorm en minder dan de helft (42%) toonde er interesse in om in deze woonvorm te wonen. Mensen die interesse hadden om in deze woonvorm te wonen gaven veelal aan zelfstandig te willen blijven wonen, een woonomgeving te zoeken waar mensen naar elkaar omkijken en een woning te zoeken die al geschikt is om oud in te worden. Mensen die geen interesse hadden om in deze woonvorm te wonen gaven veelal aan daar te jong voor te zijn, bang te zijn voor normen in een woongroep, meer privacy te willen, niet met enkel ander ouderen te willen wonen en in hun vertrouwde buurt te willen blijven wonen.

Een aanbeveling is om in te zetten op bewustwording onder ouderen om na te denken over de toekomstige woonsituatie en of de huidige woonsituatie geschikt is om oud in te worden. Hierin wordt ook aanbevolen ouderen een duidelijker beeld te geven van wat hun mogelijkheden zijn en wat een woonvorm zoals geclusterd wonen hun kan bieden. Daarnaast wordt aanbevolen om er rekening mee te houden dat de geclusterde woonvorm niet aansluit bij de woonwensen van alle ouderen en ook verder te oriënteren op woonvormen die beter aansluiten op ouderen die zich minder aangetrokken voelen op wonen in gemeenschap met andere ouderen. Tot slot wordt er aanbevolen om verder onderzoek te doen naar de woonwensen van Amersfoortse ouderen op een kleinere schaal en door met de ouderen zelf in gesprek te gaan. Zo kan er ook een beter beeld worden geschetst van

verschillende groepen van de populatie, bijvoorbeeld verschillen tussen jongere en oudere ouderen en verschillende wijken in de stad.

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
Inhoudsopgave	3
Introductie.....	4
<i>Gecclusterd wonen.....</i>	<i>4</i>
Context: maatschappelijke achtergrond	7
<i>Ageing in place.....</i>	<i>7</i>
<i>Nederland.....</i>	<i>8</i>
Vergrijzing en ouderdomsziekten.....	8
Ouderenhuisvesting en de woningcrisis.....	9
<i>Amersfoort.....</i>	<i>10</i>
Woningmarkt en ouderenhuysvesting.....	10
Woonzorgbehoeften.....	11
Methode.....	12
<i>Onderzoekspopulatie</i>	<i>12</i>
<i>Gestructureerde vragenlijst.....</i>	<i>12</i>
<i>Opstellen vragenlijst.....</i>	<i>13</i>
<i>Data-analyse.....</i>	<i>14</i>
<i>Ethische overwegingen.....</i>	<i>15</i>
Resultaten.....	16
<i>Karakteristieken studiepopulatie.....</i>	<i>16</i>
Deelvraag 1: Wat zijn de algehele woonwensen van Amersfoortse ouderen (55+)?.....	18
Deelvraag 2: Welke rol speelt gezondheid in de woonwensen van Amersfoortse ouderen (55+)?.....	28
Deelvraag 3: Wat zijn de redenen voor Amersfoortse ouderen (55+) om (niet) geclusterd te willen wonen?.....	30
Discussie	35
Aanbevelingen.....	38
Bibliografie	39
Bijlage I: Overzicht literatuur geclusterd wonen	44
Bijlage II: Verschil onderzoeks- en steekproefpopulatie.....	46

Introductie

De toegenomen levensverwachting en het gedaalde geboortecijfer hebben ertoe geleid dat Nederland over de afgelopen decennia is vergrijsd (Brand, 2024). Op 1 januari 2025 telde Nederland ruim 3,7 miljoen inwoners van 65 jaar en ouder, wat naar verwachting zal oplopen tot 4,8 miljoen en daarmee een kwart van de bevolking zal uitmaken (Centraal Bureau voor de Statistiek [CBS], 2025b; Stoeldraijer et al., 2022). Sterker nog, Nederland heeft te maken met een dubbele vergrijzing; naast dat het aantal ouderen toeneemt, stijgt ook de gemiddelde levensverwachting (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu [RIVM], 2025). Dit betekent dat er een groter aantal ouderen is met daarnaast ook een groeiend aantal oude ouderen van 75 jaar en ouder (RIVM, 2025). Daarnaast zal de groeiende populatie ouderen naar verwachting steeds meer te maken krijgen met ouderdomsziekten die hun mobiliteit beperken en valrisico verhogen, waardoor hun leefomgeving een steeds grotere rol zal spelen voor hun gezondheid en kwaliteit van leven (van der Lucht et al., 2024; Lee et al., 2021; Farias, Brimblecombe & Hu, 2023). Ook heeft Nederland momenteel te maken met een tekort op de woningmarkt, zo blijkt uit het driejaarlijkse WoonOnderzoek Nederland (WoON) (Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening [VRO], 2025b). Het tekort op de woningmarkt vereist door het hele land maatregelen in het kader van het beter benutten en vergroten van de huidige woningvoorraad (VRO, 2025b).

Geclusterd wonen

Collectieve woonvormen kunnen mogelijkheden bieden om om te kunnen gaan met de bevolkingsgroei en vergrijzing op een krappe woningmarkt. De term collectief wonen is een overkoepelende term voor verschillende woonvormen waarbij mensen bewust kiezen om in een gebouw, complex of omgeving te wonen met aandacht voor en in nauw contact met elkaar (van Duren & Westenend, 2024). Een vorm van collectief wonen gefocust op (vroege) ouderen is geclusterd wonen. Het Ministerie van VRO (2024) en Platform31 (2023) hebben geclusterde woningen gedefinieerd als *wooneenheden bestemd voor ouderen (55+) die ruimtelijk aan elkaar geclusterd zijn, waarbij de cluster minimaal twaalf woningen betreft*. Verder moeten de woningen aan nog een aantal voorwaarden voldoen om aan te sluiten bij de definitie van het Ministerie van VRO en Platform31. Zo hebben de woningen eigen voorzieningen (woonkamer, minstens één slaapkamer, keuken, badkamer en toilet) die zich allemaal gelijkvloers bevinden, ook bekend als een nultredenwoning (Platform31, 2023; Ministerie van VRO, 2024). Ook liggen voorzieningen zoals een supermarkt, buurthuis, huisarts, apotheek en openbaar vervoer vaak binnen 400 meter afstand en is er een gemeenschappelijke tuin (Platform31, 2023; Ministerie van VRO, 2024).

Naast de fysieke aspecten van geclusterde seniorenwoningen, ligt in de geclusterde woonvorm een focus op het wonen in gemeenschap met andere bewoners onderling en het versterken van sociale netwerken om eenzaamheid tegen te gaan en samenredzaamheid te bevorderen (Ministerie van VRO, 2024). Zo is er een ontmoetingsruimte (in de buurt, maximaal circa 100 meter afstand) aanwezig waar ouderen elkaar spontaan kunnen ontmoeten en waar buurtgenoten kunnen samenkomen voor contact, uitwisseling van ervaringen en het doen van activiteiten (Platform31, 2023; Ministerie van VRO, 2024). De combinatie van een fysiek passende en veilige omgeving en een omgeving waar vitale ouderen zich sociaal en emotioneel kunnen hechten aan hun leefomgeving en kunnen inzetten op samenredzaamheid maakt de geclusterde woonvorm een aantrekkelijke optie voor beleidsmakers om op in te zetten.

Naast het vormen van een doorstroommogelijkheid voor ouderen op de woningmarkt ervaren ouderen die wonen in de geclusterde woonvorm verscheidene voordelen, zo tonen ook studies uit Nederland, België en Denemarken (Rusinovic, van Bochove & van de Sande, 2019; van Gasse &

Wyninckx, 2024; Pedersen, 2015). Ouderen geven aan dat de nabijheid van anderen in de geclusterde woonvorm hen heeft geholpen met het leggen van sociale contacten en hen het gevoel geeft erbij te horen, doordat ze makkelijk samen activiteiten kunnen ondernemen in de ontmoetingsruimten of een praatje kunnen maken in de straat (Rusinovic, van Bochove & van de Sande, 2019; Pedersen, 2015). Ook geven ouderen aan sneller informele (instrumentele en emotionele) steun in elkaar te vinden, wat de druk op mantelzorgers en wijkzorg verlaagt (Rusinovic, van Bochove & van de Sande, 2019; van Gasse & Wyninckx, 2024; Pedersen, 2015). Ook benoemen ouderen een gevoel van samenredzaamheid, regie, veiligheid en sociale controle, doordat mensen beter weten wie wel en niet in de wijk thuishoren, maar ook doordat mensen dagelijks bij elkaar checken of ze wel uit bed zijn gekomen (Rusinovic, van Bochove & van de Sande, 2019; van Gasse & Wyninckx, 2024; Pedersen, 2015). Bewoners vertellen echter ook over negatieve ervaringen. Zo geven ouderen aan dat de heersende sociale controle ook leidt tot het ervaren van beperkte vrijheid en privacy, doordat ongeschreven normen en waarden in de gemeenschap ertoe leiden dat bewoners zich paternalistisch naar elkaar kunnen opstellen (Rusinovic, van Bochove & van de Sande, 2019; Pedersen, 2015). Ook ervaren sommigen groepsvorming en sociale exclusie van elkaar of nieuwkomers, wat kan leiden tot een onprettige sociale omgeving en een roddelcultuur (Rusinovic, van Bochove & van de Sande, 2019; Pedersen, 2015).

Gemeente Amersfoort is zich steeds verder aan het verdiepen in mogelijkheden voor ouderenhuisvesting, waar geclusterd wonen ook wordt overwogen als een aantrekkelijke benadering van de woningcrisis en vergrijzing. Adviesbureau Companen toonde in hun Woonzorgbehoefteonderzoek aan dat er onder Amersfoortse ouderen behoefte is aan geclusterde woningen (Koster et al., 2024). Volgens het trendscenario van Companen, gebaseerd op de huidige woonsituatie, woonwensen en evoluerend zorgbehoefte, zal de vraag naar geclusterd wonen in regio Amersfoort over de periode van 2023 tot 2040 toenemen van 7.630 naar 15.590 woningen (Koster et al., 2024). In deze prognose is meegenomen dat steeds meer mensen buiten verzorgings- of verpleeghuizen zullen komen te wonen, er geen stijging zal zijn in het aanbod van intramurale plekken in zorgcentra en dat mensen meer behoefte hebben naar sociaal contact (Koster et al., 2024). In de gehele opgave van huisvesting van de groeiende groep 65-plussers zal de vraag naar de geclusterde wonen ook toenemen ten opzichte van andere woonvormen, waar de vraag over de periode van 2023 tot 2040 zal stijgen van 17 naar 23 procent (Koster et al., 2024). Hoewel de cijfers aantonen dat er rekening moet worden gehouden met een groeiende populariteit van geclusterd wonen, is er nog maar weinig bekend binnen Nederland over wat de persoonlijke wensen van ouderen zijn wat betreft deze woonvorm en andere alternatieve woonvormen voor ouderen (van Hoof et al., 2021).

In Amersfoort is er de behoefte vanuit de gemeente om ook meer te leren over onderliggende woonwensen van ouderen, met name in de geclusterde woonvorm (Must, 2023). Het doel van dit onderzoek is om via de Amersfoortse ouderen zelf meer te leren over waar zij naar zoeken in een woning om gezond oud in te worden en in hoeverre zij daarmee bezig zijn. Daarnaast is het doel om meer te leren over wat ouderen vinden van de geclusterde woonvorm en wat men aan deze woonvorm aantrekkelijk vindt, of wat men er juist van weerhoudt. Deze inzichten kunnen een bijdrage leveren in de advisering en beleidsvorming in ouderenhuisvesting en om huidige en toekomstige plannen zo goed mogelijk aan te sluiten bij de werkelijke vraag van Amersfoortse ouderen. Het onderzoek zal daarmee antwoord geven op de volgende onderzoeksvraag, ondersteund door drie deelvragen.

Hoofdvraag: Wat zijn de woonwensen van Amersfoortse ouderen (55+) met betrekking tot in een geclusterde woonvorm (willen) wonen?

- *Deelvraag 1: Wat zijn de algehele woonwensen van Amersfoortse ouderen (55+) en hoe verhouden deze wensen zich tot de geclusterd woonvorm?*
- *Deelvraag 2: Welke rol speelt gezondheid in de woonwensen van Amersfoortse ouderen (55+) en hoe verhouden deze wensen zich tot de geclusterde woonvorm?*
- *Deelvraag 3: Wat zijn de redenen voor Amersfoortse ouderen (55+) om (niet) geclusterd te willen wonen?*

Context: maatschappelijke achtergrond

De aandacht vanuit de overheid en Nederlandse gemeenten is te verklaren uit verschillende maatschappelijke ontwikkelingen zoals vergrijzing en nieuwe meer prevalentie ouderdomsziekten, bevolkingsgroei en individualisering op een krappe woningmarkt. Dit hoofdstuk verdiept zich in de ontwikkelingen die Nederland en Amersfoort hebben gezien in de afgelopen decennia op maatschappelijke thema's. Hierdoor wordt een beeld geschetst van de Nederlandse en Amersfoortse omgeving en welke rol de geclusterde woonvorm kan spelen in relatie tot deze thema's.

Ageing in place

In de populatie van 60 tot 90-jarigen is te zien dat zij minder verhuizen dan voorheen, wat waarschijnlijk komt doordat mensen tot op latere leeftijd zelfstandig bleven wonen (CBS, 2024). Deze ontwikkeling is een voorbeeld van de globaal groeiende trend 'ageing in place', die sinds de jaren tachtig zichtbaar is in ouderenhuisvesting (Grimmer et al., 2025; Pani-Harreman et al., 2021). Ageing in place duidt op de mogelijkheid voor en wens van veel ouderen om langer zelfstandig te blijven wonen in een vertrouwde woning en omgeving, zo nodig in hun oude woning met extra ondersteuning of in een seniorenwoning als alternatief voor verhuizen naar een verzorgingshuis (Grimmer et al., 2015; Horner & Boldy, 2008). De reviewstudie van Pani-Harreman en collega's (2021) toonde vijf thema's aan die een rol spelen in het prettig thuis ouder worden en daarom belangrijk zijn om mee te nemen in beleid: plaats, sociaal netwerk, support, technologie en persoonlijke eigenschappen (zie figuur 1).

Figuur 1: Vijf thema's van ageing in place (gebaseerd op Pani-Harreman et al., 2021)

Hoewel ouderen steeds vaker langer thuis blijven wonen, is niet elke woning daarvoor geschikt, bijvoorbeeld door een hoog valrisico binnen en rondom de woning wat een probleem kan zijn bij het afnemen van mobiliteit. Ook wonen ouderen vaak nog in grote woningen die niet aansluiten bij de grootte van het huishouden door het uitvliegen van kinderen of het wegvallen van een partner (Ministerie van VRO, 2025b). Echter wil ook niet elke oudere verhuizen. Studies van De Jong (2022) en Haacke en collega's (2019) toonden aan dat verhuisbereidheid kleiner wordt zodra senioren ouder worden. Een van de meest belangrijke factoren voor het afnemen van verhuisbereidheid en het niet willen verhuizen onder ouderen is plaatsgehechtheid, wat ook wordt erkend in de principes van ageing

in place (Ossokina & Arentze, 2020; Pari-Harreman et al., 2021). Plaatsgehechtheid is een gevoel van fysieke, sociale en emotionele band die iemand heeft met een plek dat wordt gecreëerd doordat iemand op een plek woont en er herinneringen opdoet (Aliakbarzadeh et al., 2022). Hoe langer iemand op een bepaalde plek woont, hoe sterker het gevoel van plaatsgehechtheid zich ontwikkelt en de drempel hoger wordt om te verhuizen op latere leeftijd, al helemaal bij gebrek aan aanbod in dezelfde wijk (Ossokina & Arentze, 2020; Pari-Harreman et al., 2021). Ook factoren als opleidingsniveau, woonlasten, gezondheidsstatus werden aangetoond als factoren bij de bereidheid van ouderen om te verhuizen (De Jong, 2022; Haacke et al., 2019).

Ook zijn ouderen met of zonder verhuishwens steeds langer thuisgebonden door beleidswijzigingen (Nieuwsuur, 2023). In 2013 heeft het kabinet besloten te bezuinigen op ouderenzorg, wat ertoe heeft geleid dat achthonderd verpleeghuizen moesten sluiten en het steeds moeilijker werd om een verpleeghuis in te komen (Nieuwsuur, 2023). Zorg in verpleeghuizen moest daardoor plaatsmaken voor meer wijkverpleging en zorg aan huis (Nieuwsuur, 2023). De combinatie van het veranderde beeld over ouder worden en langer thuis wonen en de overheidsbezuinigingen hebben ertoe geleid dat er steeds meer plekken in verzorgingshuizen zijn veranderd in woningen waar ouderen zelfstandig leven (van Hoof et al., 2021). Doordat het doorstromen naar een verzorgingshuis echter geen standaard stap meer is, blijven veel ouderen ook langer wonen in grote gezinswoningen waar ze altijd hebben gewoon en een band mee hebben opgebouwd, maar die niet aansluiten bij hun huidige levensfase (Ministerie van VRO, 2025b). Het is daarom in het belang van gemeentes om in te zetten op het doorstromen van ouderen uit gezinswoningen naar woningen bestemd voor senioren. Die woningen bieden de kans aan ouderen om in een prettige en veilige omgeving zelfstandig oud te kunnen worden, ook met een (toekomstige) grotere zorgvraag en speelt in het beschikbaar stellen van grote woningen voor starters en gezinnen op een krappe woningmarkt.

Nederland

Vergrijzing en ouderdomsziekten

Doordat ouderen ouder worden veranderd ook hun ziektebeeld. Het aantal mensen met **ouderdomsziekten** zal toenemen in de komende decennia, zoals het Trendskenario laat zien in een rapport van Volksgezondheid Toekomst Verkenning – VTV-2024 (van der Lucht et al., 2024). Over de periode van 2022 tot 2050 zal de ziektelast van dementie met 150 procent toenemen en de grootste ziektelast vormen voor ouderen doordat relatief veel mensen aan dementie (vroegtijdig) zullen overlijden (van der Lucht et al., 2024). De prevalentie van artrose zal over dezelfde periode verdubbelen en de meest voorkomende aandoening zijn (van der Lucht et al., 2024). Ook de prevalentie van nierfalen, gezichts- en gehoorstoornissen, nek- en rugklachten en beroerte zullen naar verwachting toenemen (van der Lucht et al., 2024). Ouderdomsziekten dragen er onder anderen bij dat ouderen minder mobiel worden en een hoger valrisico ervaren, waardoor een leefomgeving over tijd een steeds grotere risicofactor vormt in de gezondheid van ouderen (Lee et al., 2021; Farias, Brimblecombe & Hu, 2023). Woningen die zijn gebouwd voor oudere bewoners, zoals geclusterde woningen, zijn standaard als nultredenwoning woning ingericht, hebben geen drempels en zijn vaak dementievriendelijk (Platform31, 2023). Daarmee anticiperen de woningen op het ondersteunen van de fysieke gezondheid op het moment dat die verzwakt (Platform31, 2023).

Naast de toegenomen prevalentie van fysieke ouderdomsziekten gaat ouderdom ook gepaard met **mentale gezondheidswalen**. Uit cijfers van de Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen

2024 (GGD'en, CBS en RIVM) bleek dat 42,7 procent van de ouderen van 65-74 jaar zich **eenzaam** voelen (de Staat van Volksgezondheid en Zorg [Staat VenZ], 2025). Het percentage van senioren dat zich eenzaam voelt neemt fors toe naar mate er wordt gekeken naar oudere leeftijdsgroepen, waar onder de ouderen van 85 jaar en ouder 60,2 procent zich eenzaam voelt (RIVM, 2025; CBS, 2025a; StaatVenZ, 2025). Eenzaamheid onder ouderen kan samenhangen met een verhoogd risico op ongezond gedrag, fysieke en mentale gezondheidsklachten, wat kan lijden tot een algeheel lager welzijn (Park et al., 2020; Crewdson, 2016; Luanaigh & Lawlor, 2008). Het wonen in gemeenschap met anderen zoals in een geclusterde woonvorm kan voornamelijk bijdragen in het verkleinen van sociale eenzaamheid (missen van sociaal contact en interactie) doordat burens graag naar elkaar omkijken en contact met elkaar zoeken (Piven et al., 2025; Weiss, 1973, p.18-19).

Tot slot laat de VTV-2024 zien dat de **zorguitgaven** van de gehele groep ouderen over de periode van 2022-2050 zullen stijgen, waarbij vergrijzing de voornaamste aanleiding is (van der Lucht et al., 2024). Voor de leeftijdsgroep van 65- tot 75-jarigen zal dit met 36 procent zijn, maar voor de ouderen van 75 jaar en ouder zal deze stijging een forse 135 procent bedragen (van der Lucht et al., 2024). Een opvallende ontwikkeling bij ouderen is de stijging in uitgaven voor eerstelijnszorg die vooral te verklaren is doordat ouderen langer thuis blijven wonen in plaats van in een instelling, waardoor ze vaker gebruik dienen te maken van eerstelijnszorg (van der Lucht et al., 2024). Daarnaast blijft een toenemend aantal thuiswonende ouderen afhankelijk van **mantelzorg** (van der Lucht et al., 2024). Het aantal ouderen dat mantelzorg nodig heeft zal over deze periode ruim verdubbelen, terwijl tegelijkertijd het mantelzorgpotentieel over de komende jaren fors zal dalen en niet meer toereikend zal zijn (van der Lucht et al., 2024).

Geclusterd wonen kan op dit gebied kansen bieden, doordat ouderen minder verspreid zijn over de stad wonen en zorgpersoneel daardoor minder lang onderweg hoeft te zijn (Platform31, 2023). Hierdoor kan zorg makkelijker centraal worden georganiseerd via wijkverpleging en kan zelfs een kantoorruimte voor zorg worden geplaatst, wat uiteindelijk scheelt in zorguitgaven aan eerstelijnszorg. Daarnaast wonen mensen in een geclusterde woonvorm die graag wat extra naar elkaar om willen kijken en elkaar informeel veel steun kunnen bieden, bijvoorbeeld door elkaar af en toe te helpen met boodschappen, koken of gewoon een praatje te maken (Rusinovic, van Bochove & van de Sande, 2019; Pedersen, 2015; van Gasse & Wyninckx, 2024). De ondersteunende omgeving en samenredzaamheid kan daardoor ook een belangrijke rol spelen in het verkleinen van de druk op mantelzorgers (Platform31, 2023).

Ouderenhuisvesting en de woningcrisis

Volgens de berekening van het Ministerie van VRO kende Nederland in 2024 een woningtekort van 401.000 woningen, doordat er maar 50.000 woningen beschikbaar zijn om aan te bieden, terwijl 451.000 huishoudens woningzoekend zijn (Ministerie van VRO, 2025a). Dit terwijl juist een groeiend aantal ouderen met een huishouden van één á twee personen woont in een gezinswoning in de koopsector (Ministerie van VRO, 2025b). Het WoON-onderzoek toont echter aan dat ouderen die actief op zoek zijn naar een woning in meer gevallen op zoek zijn naar een appartement en een huurwoning, wat haaks staat op de huidige woonsituatie van veel ouderen (Ministerie van VRO, 2025b). Ook geven mensen aan, naarmate ze ouder worden, te willen verhuizen naar een woning die beter aansluit bij hun zorgbehoefte en levensbestendiger is dan hun vorige woning (Ministerie van VRO, 2025b). Verder geven ouderen aan het belangrijk te vinden om voorzieningen in nabijheid van 500 meter van hun potentiële woning te hebben, zoals water en groen (32 procent), winkels voor dagelijkse

boodschappen (46-59 procent) en een algemeen ruim winkelaanbod (36-40 procent), en hecht meer dan 60 procent van de ouderen waarde aan het hebben van openbaar vervoer op loopafstand (Ministerie van VRO, 2025b).

Ouderen zijn gemiddeld kritischer bij het zoeken naar een woning dan andere leeftijdsgroepen op het voldoen van de woning aan hun woonwensen (Ministerie van VRO, 2025b). In combinatie met een algemeen gebrek aan woningaanbod in hun omgeving hebben actief zoekende ouderen daardoor moeite met het vinden van een volgende woningen (Ministerie van VRO, 2025b). Echter, terwijl de geclusterde woonvorm in de eerste plaats lijkt aan te sluiten bij de wensen van Nederlandse ouderen, geeft minder dan één op de vijf oudere huishoudens aan te willen verhuizen naar een ouderenwoning (Gielen, Herbers & Hitzert, 2018).

Amersfoort

Het huidige inwoneraantal van Amersfoort bedraagt 163.300 inwoners en is de afgelopen decennia jaarlijks toegenomen (Gemeente Amersfoort, 2025a). Naar verwachting zal het inwoneraantal in Amersfoort blijven toenemen tot 189.000 inwoners in 2040, waarna de groei geleidelijk zal dalen (Gemeente Amersfoort, 2025a). In Amersfoort wonen in 2025 ruim 27.000 (16,7% van de bevolking) 65-plussers, wat naar verwachting in 2040 zal zijn opgelopen tot bijna 42.000 mensen (Gemeente Amersfoort, 2025a). Daarnaast behoort momenteel 66,6 procent van de bevolking in Amersfoort in 2025 tot de beroepsbevolking, maar dat zal krimpen tot 56 procent in 2040 (Gemeente Amersfoort, 2025a). Dit duidt op een toenemende grijze druk in de samenleving en een relatief groter aandeel ouderen wonend in de stad (Gemeente Amersfoort, 2025a). Ouderen geven aan behoefte te hebben aan mantelzorg of andere vormen van ondersteuning in hun omgeving, wat ook zou kunnen bijdragen aan het verminderen van hoge zorgkosten, maar tegelijkertijd ziet ook Amersfoort een kleiner percentage aan mantelzorgers (15 procent), waarvan een kwart zich zwaar belast voelt (GGD regio Utrecht et al., 2024; Gemeente Amersfoort, 2025a).

Woningmarkt en ouderenhuisvesting

Naast het groeiende inwoneraantal heeft Amersfoort ook te maken met een groeiend aantal huishoudens. Het huidige aantal huishoudens is 74.172 en zal naar verwachting stijgen tot 90.600 huishoudens in 2040 (Gemeente Amersfoort, 2025a). In 2025 telt Amersfoort 72.367 woningen, minder dan het aantal huishoudens en een verschil wat alleen maar groter zal worden (Gemeente Amersfoort, 2025a). Naast het algehele woningtekort in Amersfoort, woont ook niet elk huishouden in een woning passend bij hun levensfase. Zo bleek uit recente cijfers dat er bijna evenveel één- á tweepersoonshuishoudens van mensen van 55 jaar en ouder in een gezinswoningen woonden (32,8 procent) als gezinnen (37,5%) (Gemeente Amersfoort, 2025a).

Met betrekking tot ouderenhuisvesting heeft de gemeente als doelstelling in het Ontwerp Omgevingsprogramma opgenomen dat er (1) voldoende geschikte woningen en woonomgevingen voor ouderen moeten komen en dat (2) passende zorg en ondersteuning dicht(er) bij huis en in een veerkrachtige omgeving aanwezig moeten zijn zodat ouderen (met een zorgvraag) zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen (Gemeente Amersfoort, persoonlijke communicatie, 2025). De gemeente wil meer geschikte woningen voor ouderen creëren door te focussen op meer woonkwaliteit bij nieuwbouw (waaronder nultredenwoningen), het verbeteren van de woonkwaliteit van geclusterde

wooncomplexen in de sociale huur (met name aanbrengen ontmoetingsruimtes), meer geclusterde (koop)woningen in midden- en dure segment en zorggeschikte woningen aan te bieden (Gemeente Amersfoort, persoonlijke communicatie 2025).

De gemeente heeft al enkele regelingen in het leven geroepen om de doorstroming van ouderen naar passendere woningen aan te moedigen. Zo kunnen ouderen die van een grote sociale huurwoning willen verhuizen naar een kleinere en passende woning aanspraak via de regeling Van Groot Naar Beter aanspraak doen op een voorrangsregeling via hun wooncorporatie, een verhuispremie van €750,- en woonlastengewenning (korting voor drie jaar als de huurkosten flink zijn gestegen) (Gemeente Amersfoort, 2025b). Andere regelingen kunnen ouderen voorrang verlenen bij doorstroom vanuit sociale huur naar nieuwbouwhuur, vrijesectorhuur of koop of hulp aanbieden via een wooncoach om zo goed mogelijk aan te sluiten bij woonwensen (Gemeente Amersfoort, 2025b).

Woonzorgbehoeften

In opdracht van provincie Utrecht heeft adviesbureau Companen het *Woonzorgbehoefteonderzoek* uitgevoerd om de woonbehoefte van verschillende bevolkingsgroepen in kaart te brengen tot aan 2024 in (onder andere) regio Amersfoort 2040 (Koster et al., 2024). Het onderzoek geeft een basisprognose gebaseerd op de huidige woonsituatie en laat zien dat, hoewel het grootste deel van de ouderen in een reguliere woning zal wonen, er in verhouding een steeds grotere vraag zal zijn naar geclusterd en zorggeschikt wonen (Koster et al., 2024). Daarnaast laten de trendprognoses uit het onderzoek zien dat naar verwachting meer mensen die langdurige zorg en ondersteuning thuis ontvangen vanuit de gemeente (via Wmo) of zorgverzekeraar (via Zvw) geclusterd zullen willen wonen uit voorzorg of vanwege een wens of behoefte aan sociaal contact en comfort (Koster et al., 2024). Ook zullen naar verwachting steeds meer ouderen met een Wlz-indicatie lange thuis blijven wonen, in plaats van verhuizen naar een zorginstelling (Koster et al., 2024).

Methode

Onderzoekspopulatie

In dit rapport wordt onderzoek gedaan naar de woonwensen van Amersfoortse ouderen. De onderzoekspopulatie die hiervoor is gekozen zijn ouderen wonend in Amersfoort van 55 jaar en ouder.

Er is gekozen om 55 jaar de uitgangslleeftijd te maken, omdat dit tot recent geleden lang de standaard is geweest in het programma Wonen en Zorg voor ouderen (WOZO) wat betreft de doelgroep voor geclusterd wonen (Platform31, 2023). Ook wordt 55+ nu nog steeds gehanteerd in subsidieregelingen van de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) om te voorkomen dat mensen met een praktische opleiding worden uitgesloten van geclusterde woningen (Platform31, 2023). Mensen uit deze groep leven langer met een minder goed ervaren gezondheid en hebben soms dan ook al vroeger behoefte aan een woonvorm die meer ondersteuning biedt (Platform31, 2023). Daarnaast biedt de focus op 55-plussers de mogelijkheid om een bredere variatie aan woonwensen te meten van verschillende profielen – van jonge senioren die alvast willen anticiperen in hun woonsituatie tot vitale senioren tot senioren met meer zorgvraag (Platform31, 2023). Ook kunnen 55-plussers in de Regio Eemvallei al aanspraken doen op seniorenwoningen in de sociale huursector van verschillende wooncorporaties (Gemeente Amersfoort, z.d.a).

Om een steekproef van de populatie te benaderen met de vragenlijst is gebruik gemaakt van het AmersfoortPanel. Het AmersfoortPanel is een digitaal bewonerspanel waar mensen van verschillende groepen binnen Amersfoort worden uitgenodigd om een aantal vragen te beantwoorden. Momenteel maken 4933 respondenten deel uit van het panel. Het panel wordt een paar keer per jaar gebruikt door de gemeente om op de hoogte te blijven van de mening van Amersfoorters over onderwerpen waar de gemeente op dat moment onderzoek naar doet. Het panel wordt beheerd door de afdeling Onderzoek en Statistiek.

Gestructureerde vragenlijst

Om data te verzamelen over de woonwensen van Amersfoortse 55-plussers is gekozen voor een kwantitatieve en grotendeels gestructureerde vragenlijst. De vragenlijst is gecreëerd, gedistribueerd en geanalyseerd via de software *Survalyzer*. Een vragenlijst geeft de mogelijkheid om een grote groep respondenten te bereiken in een korte tijd en een algemeen beeld te krijgen van de consensus in de populatie (Brace, 2018; Rahman, 2016). Door de vragen gestructureerd vorm te geven blijft de vraagstelling naar respondenten in het onderzoek consistent en gestandaardiseerd, doordat iedereen in dezelfde volgorde dezelfde vraag of een vergelijkbare krijgt die aansluit bij hun eerdere antwoord (Brace, 2018). Het stellen van veelal gesloten vragen helpt om controle te houden over en structuur te houden in de data afkomstig van de grote groep respondenten (Brace, 2018).

Risico's die de gestructureerde vragenlijst met zich meeneemt, zijn dat het ertoe kan leiden dat respondenten worden beperkt in hun creativiteit, dat ze niet geheel openhartig kunnen zijn in hun antwoord en dat antwoorden niet in diepgang kunnen treden en explicieter kunnen worden (Brace, 2018; Rahman, 2016). Hoewel deze risico's altijd zullen spelen, is dit voor dit onderzoek een beperkt probleem, omdat er in het doel van het onderzoek duidelijk is wat voor variabelen er onderzocht

worden, namelijk de woonwensen van ouderen (Creswell & Creswell, 2017). Om te voorkomen dat mensen geen mogelijkheid krijgen om eigen invulling aan antwoorden te geven, is bij subjectieve vragen ook de mogelijkheid om “anders, namelijk ...” aan te vinken, waar mensen hun eigen invulling aan het antwoord konden toevoegen. Ook konden mensen naar aanleiding van de vragenlijst opmerkingen achterlaten.

In totaal bevat de vragenlijst over geclusterd wonen 52 vragen, waaronder verschillende vertakkingen. Afhankelijk van de antwoorden die respondenten hebben gegeven kunnen mensen 15 tot 33 vragen krijgen. Het onderzoek bestaat voor een groot deel uit gesloten vragen. De meeste vragen zijn verplicht gemaakt op enkele gevoelige onderwerpen na, bijvoorbeeld over gezondheid en financiën, omdat mensen zich mogelijk niet op hun gemak voelen deze informatie te delen met de gemeente (McNeeley, 2012, p.-377-380). Door de vragen niet verplicht te maken wordt de privacy van respondenten gerespecteerd. Daarnaast wordt voorkomen dat mensen weigeren de volledige enquête in te vullen doordat ze enkele vragen liever niet beantwoorden (non-response bias) en dat mensen de informatie onjuist invullen om redenen als stigma, schaamte of zichzelf positiever willen presenteren dan werkelijk (McNeeley, 2012, p. 381-382). Als mensen deze vragen niet invulden werden ze alsnog doorgeleid naar vragen over hun woonsituatie en geclusterd wonen.

Opstellen vragenlijst

De vragenlijst is opgesteld met behulp van bestaande vragenlijsten, databases, wetenschappelijke literatuur, de Woonadviescommissie (WAC) en interne gesprekken met collega's op afdeling Wonen. Door vragenlijsten van andere onderzoeken mee te nemen als basis voor de vragenlijst uit dit onderzoek is er een mogelijkheid om de uitkomsten uit dit onderzoek te vergelijken met andere onderzoeken. De volgende bronnen hebben bijgedragen aan het vormen van de vragenlijst (tabel 1).

Bron	Omschrijving	Waarvoor gebruikt
<i>GGD Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen (2024)</i>	Landelijk vragenlijstonderzoek wat een overzicht geeft in de gezondheid, het welzijn en de leefstijl van de Nederlandse bevolking	Vragen over ervaren algehele en fysieke gezondheid en over sociale omgeving
<i>WHO-Five Well-Being Index (WHO-5)</i>	Instrument van de WHO om zelfervaren mentaal welzijn te meten in de afgelopen twee weken	Metten van ervaren mentaal welzijn
<i>Amersfoort in Cijfers (tot 2025)</i>	Database onderzoek Gemeente Amersfoort	Categorieën maken voor demografische vragen en vragen over huidige woonsituatie en overwegingen
<i>Het Grote 55-Plus Woonwensenonderzoek (2022)</i>	Onderzoek van Vereniging Eigen Huis naar de wensen en behoeften van 55-plussers met een eigen huis. Vragen over hoe zij hun woont toekomst zien en waar ze zorgen over hebben.	Centraal voor formulering vragen en categorieën over overwegingen en toekomstige woonsituatie. Ook de volgorde waarin deze vragen aan bod komen
<i>Tussen wensen en wonen – WoonOnderzoek (2024)</i>	Landelijk vragenlijstonderzoek dat inzicht geeft in de samenstelling van huishoudens,	Ondersteuning opbouw vragen over overwegingen en toekomstige woonsituatie,

huisvestingssituatie, woonwensen, woonlasten, en verhuisgedrag	extra toevoegingen voor categorieën
--	-------------------------------------

Tabel 1: Basis voor design vragenlijst

Naast bovengenoemde bronnen is de WAC benaderd. De WAC is een commissie in gemeente Amersfoort bestaande uit zes onafhankelijke vrijwillige leden met een deskundige achtergrond in het thema wonen (Gemeente Amersfoort, z.d.c). De commissie adviseert de gemeente en planontwikkelaars over bouwplannen vanuit het oogpunt van de toekomstige bewoners en gebruikers (Gemeente Amersfoort, z.d.c). We hebben aan de WAC het onderzoek over geclusterd wonen toegelicht en gevraagd of zij ideeën hadden bij de belangen van Amersfoortse 55-plussers. Er was nog weinig bekend over de specifieke woonwensen in Amersfoort, de WAC heeft hierbij kunnen assisteren door hun expertise op het thema wonen in Amersfoort. Voorbeelden van wat de WAC veel om zich heen hoorde, was dat de hogere woonlasten en servicekosten belangrijke factoren zijn in de verhuiscriteria van ouderen en dat sommige ouderen liever met verschillende generaties leven, in plaats van in een ouderengemeenschap.

Tot slot is er gebruik gemaakt van verschillende wetenschappelijke bronnen over geclusterd wonen. Er is nog maar weinig bekend over woonwensen specifiek betreffend geclusterd wonen. Vragen over dit onderwerp waren dus niet over te nemen uit eerdere onderzoeken. Daarom zijn er enkele casestudies over geclusterde woonvormen en de ervaren voor- en nadelen van de woongemeenschappen door bewoners gebruikt om vragen te formuleren en analyseren over geclusterd wonen. Tabel 2 laat een overzicht zien van de studies en onderwerpen over geclusterd wonen die in het opstellen van de vragen over toekomstige woonsituatie en geclusterd wonen zijn meegenomen. Een uitgebreid overzicht is te vinden in bijlage I.

Auteur(s), jaar, titel, locatie	Onderwerp
van Gasse, D. & Wyninckx, B. (2024). Social Support Exchange in Shared Living Arrangements with Older Adults—Exploring the Benefits of Intergenerational Living for Older Adults Locatie: Vlaanderen, België	Informele support Formele support
Pedersen, M. (2015). Senior co-housing communities in Denmark Locatie: verschillende plekken, Denemarken	Fysieke omgeving Sociale omgeving Bestuur en democratie Informele support Formele support
Rusinovic, K., van Bochove, M. & van de Sande, J. (2019). Senior co-housing in the Netherlands: benefits and drawbacks for its residents. Locatie: Den Haag, Nederland	Sociaal contact Sociale controle Instrumentele support Emotionele support Eenzaamheid

Tabel 2: Thematisch overzicht onderzoek geclusterd wonen

Data-analyse

De analyse is uitgevoerd met behulp van Excel en R Studio. Excel is gebruikt voor het onderdeel van de analyse waar de data wordt beschreven. Daarnaast is Excel gebruikt voor het maken van de staaf-

en cirkeldiagrammen die onderdeel zijn van het omschrijven van de data. R Studio is gebruikt om te toetsen op significante verschillen tussen verschillende groepen. De groepen wordt getest op normaliteit met behulp van Shapiro-Wilk. In het geval van normaliteit wordt een t-test gebruikt. In het geval van geen normaliteit wordt Wilcoxon rank-sum gebruikt. In het geval dat verschil wordt getoetst op twee dichotome vragen (ja/nee) wordt gekozen voor de Fisher exact test. In alle gevallen wordt $p < 0,05$ voor significantie aangehouden. Verder is R Studio gebruikt voor het visualiseren van de data. De meest belangrijke en opvallende bevindingen in de analyse zijn meegenomen in de resultaten sectie.

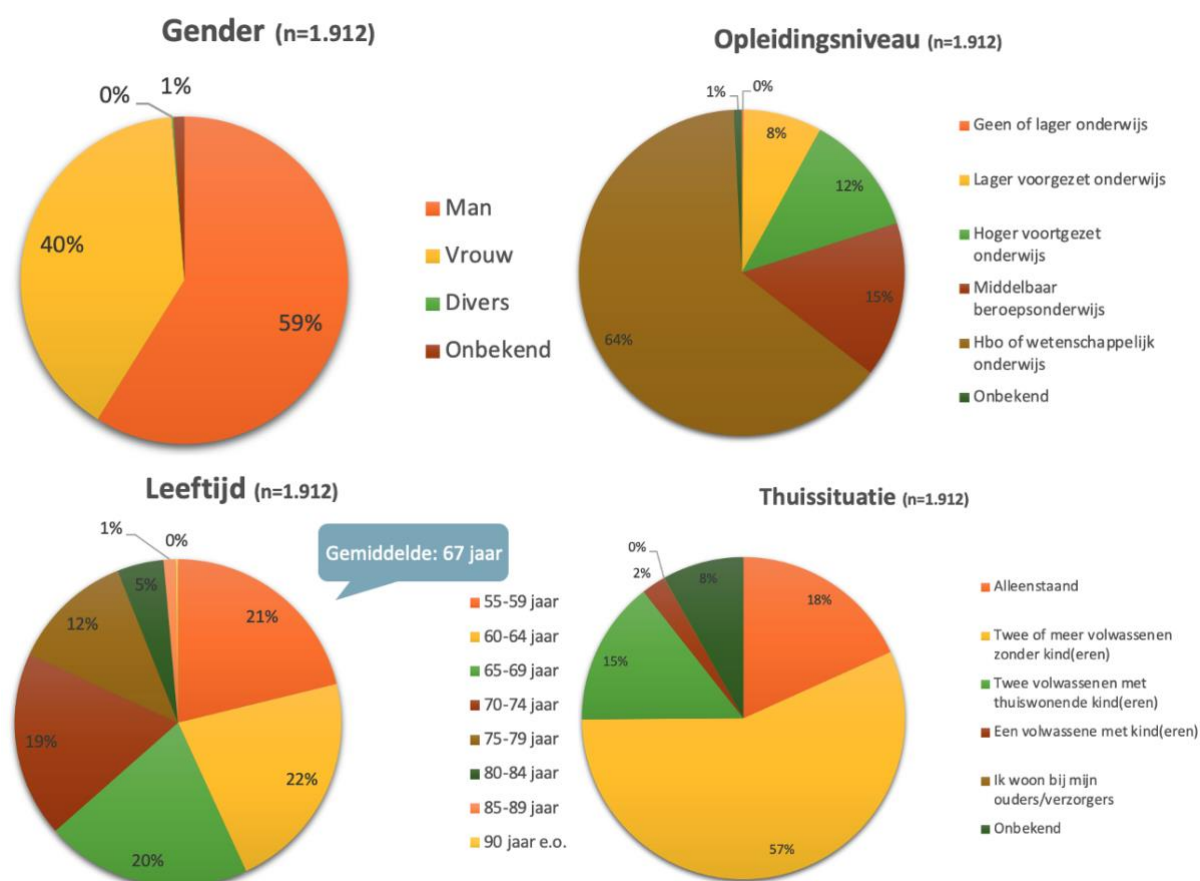
Ethische overwegingen

Bij het verzamelen en analyseren is de Nederlandse gedragscode wetenschappelijke integriteit in acht genomen (Algra et al., 2018). In de eerste sectie van de vragenlijst betreffend achtergrondinformatie hebben mensen toestemming gegeven dat hun gegevens verwerkt worden door de gemeente. Deelname aan de onderzoeken van het panel is altijd vrijwillig en respondenten hebben op elk moment de mogelijkheid te stoppen met het invullen van de vragenlijst. Deelname aan het panel is niet anoniem, doordat respondenten gegevens hebben doorgegeven aan het panel die het mogelijk maakt hen te identificeren. De antwoorden zijn echter vertrouwelijk behandeld en zullen niet persoonlijk te traceren zijn in het rapport. Tot slot hebben mensen de optie gekregen om het uiteindelijke rapport per mail te ontvangen.

Resultaten

Karakteristieken studiepopulatie

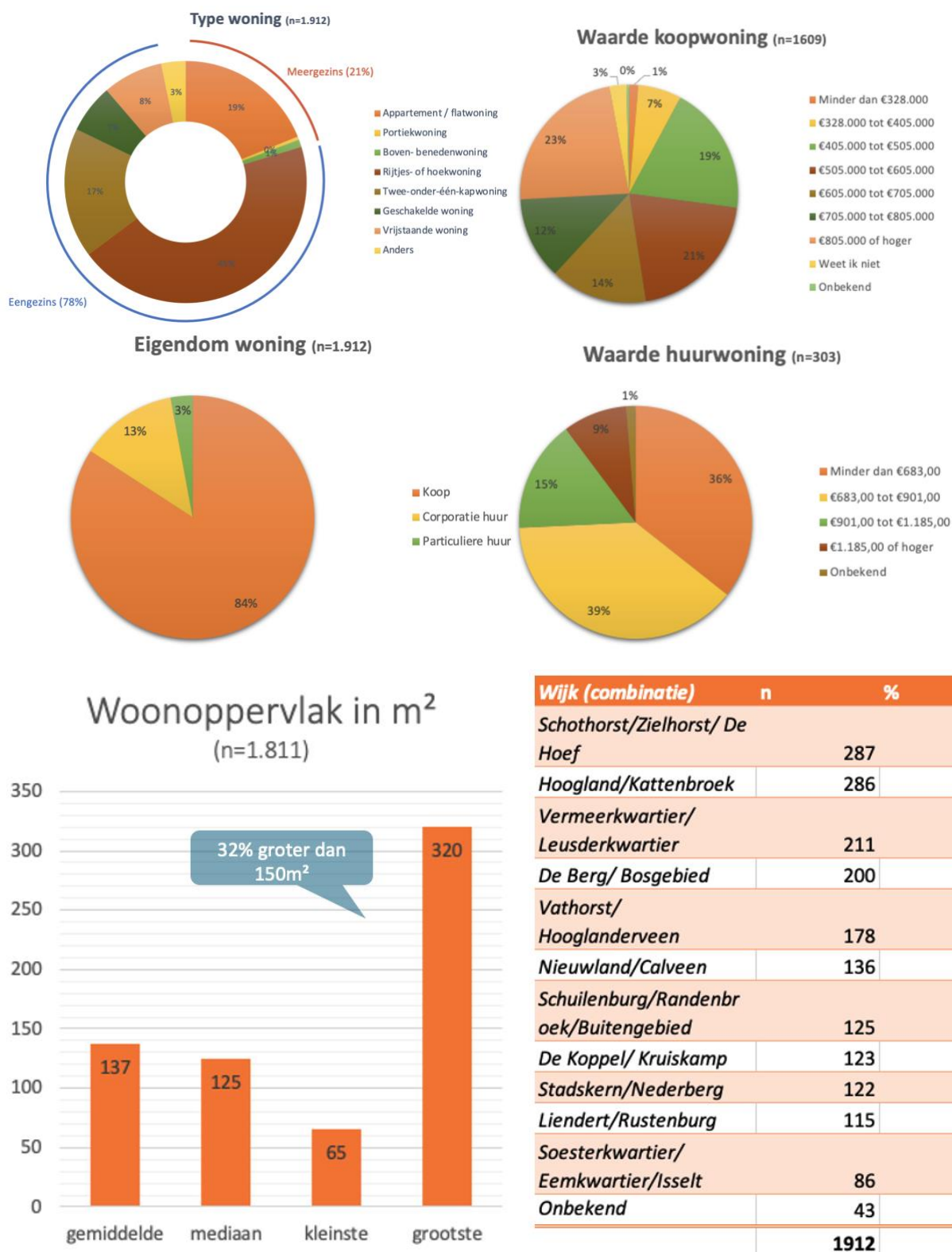
Data is verzameld tussen 10 en 26 november. In totaal waren er 2.090 reacties. Na exclusie van onvoltooide en dubbele reacties van respondenten (te herkennen door lidmaatschaps-ID) kwam de omvang van de steekproefpopulatie uit op 1.912 panelleden. De respons van het panel was 62,9% van de genodigden. De steekproefpopulatie bestaat uit 3,85% van het totaal aantal 55-plussers in Amersfoort. De volgende figuren schetsen een beeld van de demografische kenmerken van de steekproefpopulatie (figuur 2).

Figuur 2: Demografische kenmerken steekproefpopulatie

In bijlage 2 is een tabel te zien waarin de karakteristieken van de steekproefpopulatie worden afgewogen tegen die van de onderzoekspopulatie van 55 jaar en ouder. Uit de tabel is af te lezen dat het aandeel mannen in de steekproef hoger is dan in de onderzoekspopulatie (+11 procentpunt), terwijl vrouwen ondervertegenwoordigd worden (-12 procentpunt). Ook is te zien dat de leeftijdsgroep 60-74 relatief sterk wordt vertegenwoordigd, terwijl de leeftijdsgroepen 55-59 en 80+ licht worden ondervertegenwoordigd. Daarnaast worden alleenstaanden huishoudens worden ondervertegenwoordigd (-11 procentpunt), terwijl twee of meerpersoonshuishoudens zonder kinderen worden oververtegenwoordigd (+7 procentpunt).

De volgende figuren schetsen een beeld van de woonkenmerken van de steekproefpopulatie (figuur 3).

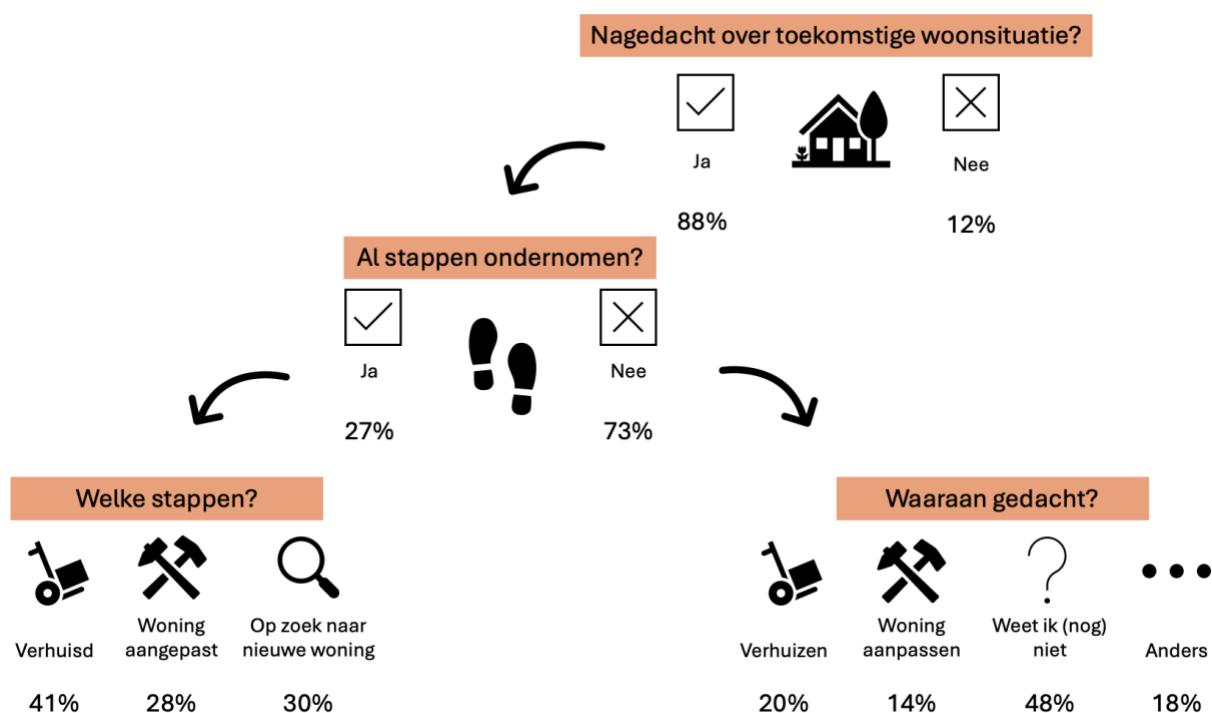
Figuur 3: Woonkenmerken steekproefpopulatie

Zoals de tabel in bijlage 2 ook laat zien, worden eigenaren van een koopwoning oververtegenwoordigd in de steekproef ten opzichte van de onderzoekspopulatie van 55 jaar en ouder (+22 procentpunt) en huurders ondervertegenwoordigd (-22 procentpunt). Verder worden mensen wonend in een eengezinswoning oververtegenwoordigd (+17 procentpunt) en mensen in een meergezinswoning ondervertegenwoordigd (-10 procentpunt). Ook zit er een verschil in de vertegenwoordiging van

mensen uit verschillende wijken. Zo zijn mensen uit wijkcombinaties Schothorst/Zielhorst/De Hoef, Hoogland/ Kattenbroek en De Berg/Bosgebied relatief sterk vertegenwoordigd, terwijl mensen uit Stadskern/Nederberg en Soesterkwartier/ Eemkwartier/Isselt relatief ondervertegenwoordigd zijn.

Deelvraag 1: Wat zijn de algehele woonwensen van Amersfoortse ouderen (55+)?

Om antwoord te kunnen geven op de eerste onderzoeksvraag is gebruik gemaakt van dezelfde structuur als het Grote 55-Plus Woonwensenonderzoek van VEH. In dit onderzoek zijn de woonwensen van 55-plussers gemeten op nationale schaal en met ruim viermaal zo veel respons als dit onderzoek. Aan de respondenten is gevraagd of ze (1) al hadden nagedacht over hun toekomstige woonsituatie, (2) of respondenten die er al over hebben nagedacht al stappen hebben ondernomen en (3) wat voor stappen ze hebben ondernomen of aan hebben gedacht. Figuur 5 laat de spreiding van de respondenten op deze vragen zien. Vergeleken met het onderzoek van VEH heeft hetzelfde percentage van de respondenten al nagedacht over hun toekomstige woonsituatie. Echter waar in het VEH-onderzoek 56% nog geen stappen hadden genomen, was dat onder de respondenten in Amersfoort bijna 20% meer (73%). Ook gaven Amersfoortse respondenten die nog geen stappen hadden genomen opvallend meer aan (nog) niet te weten wat voor stappen ze willen nemen (48% versus 23%) en een stuk minder aan te willen verhuizen (20% versus 50%). Van de Amersfoortse respondenten die wel stappen hebben genomen zijn echter juist meer mensen verhuisd of actief op zoek naar een nieuwe woning vergeleken met het landelijke percentage (71% versus 58%).

Figuur 4: Overwegingen respondenten toekomstige woonsituatie

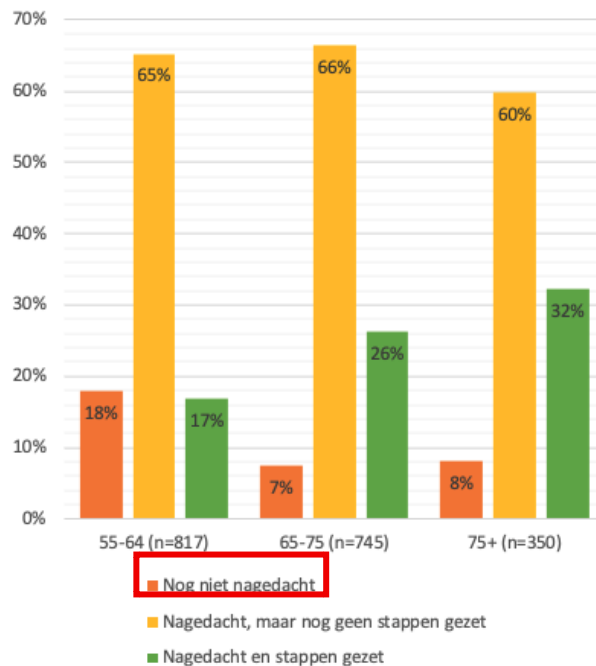
De volgende alinea's verdiepen zich verder in de verschillende vertakkingen van figuur 4.

Nog niet nagedacht (n= 229)

Een minderheid van de panelleden (12%) gaf aan nog niet na te hebben gedacht over hun toekomstige woonsituatie (zie figuur 5). Panelleden die hier nog niet over hadden nagedacht waren significant jonger dan de mensen die hier al wel over hadden nagedacht (Wilcoxon rank-sum test: $W = 248538$, $p\text{-value} = 1.014e-12$). De meeste respondenten die nog niet hebben nagedacht over hun woonsituatie wonen samen met één of meer andere volwassene(n) (42%), gevolgd door twee samenwonende volwassenen met kinderen (26%) en alleenstaanden (18%).

Van de mensen die nog niet hebben nagedacht over hun woonsituatie bij ouder worden woont 86% in een eengezinswoning en 14% in een meergezinswoning. De voornaamste redenen die deze respondenten aangaven waarom ze nog niet hebben nagedacht over hun woonsituatie bij ouder worden zijn nu nog gezond te zijn (68%), nog te jong te zijn (46%) en er liever niet over na te willen denken (13%) (zie figuur 6).

Overwegingen en stappen per leeftijdsgroep (n=1.912)

Figuur 5: Overwegingen en stappen per leeftijdsgroep (nog niet nagedacht)

Waarom nog niet nagedacht over woonsituatie bij ouder worden? (n=229)

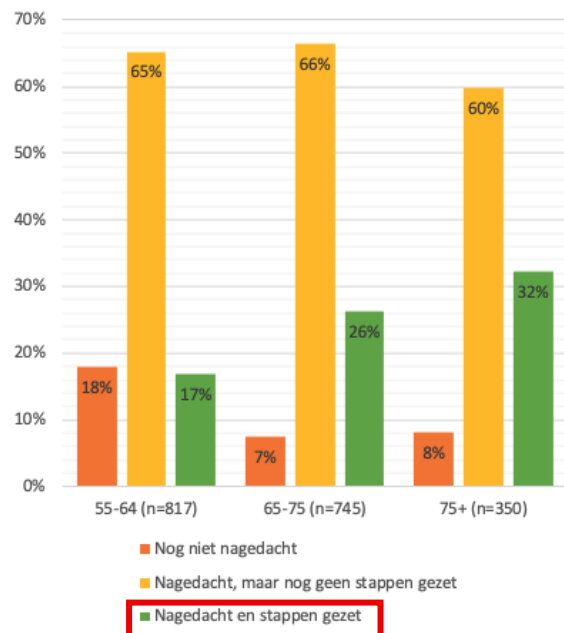

Figuur 6: Redenen waarom mensen nog niet hebben nagedacht over woonsituatie

Nagedacht en stappen genomen (n=446)

Het grootste deel van de panelleden (88%) gaf aan al na te hebben gedacht over hun toekomstige woonsituatie. Van de 1.683 respondenten die hebben nadachten over hun toekomstige woonsituatie heeft 27% (n=446) ook al stappen genomen om hun woonsituatie voor te bereiden op het ouder worden (figuur 7). Panelleden die al stappen hebben ondernomen om hun woonsituatie te veranderen waren significant ouder dan panelleden die (nog) geen stappen hebben ondernomen (Wilcoxon rank-sum test: $W = 395827$, $p\text{-value} = 1.432e-11$). De meeste respondenten die hebben nagedacht over hun woonsituatie wonen samen met één of meer andere volwassene(n) (66%), gevolgd door alleenwonenden (15%) en wonen met twee samenwonende volwassenen met kinderen (8%). Van de mensen die stappen hebben genomen is 41% verhuisd naar een nieuwe woning, heeft 28% hun woning aangepast en is 30% actief aan het zoeken naar een nieuwe woning.

Overwegingen en stappen per leeftijdsgroep (n=1.912)

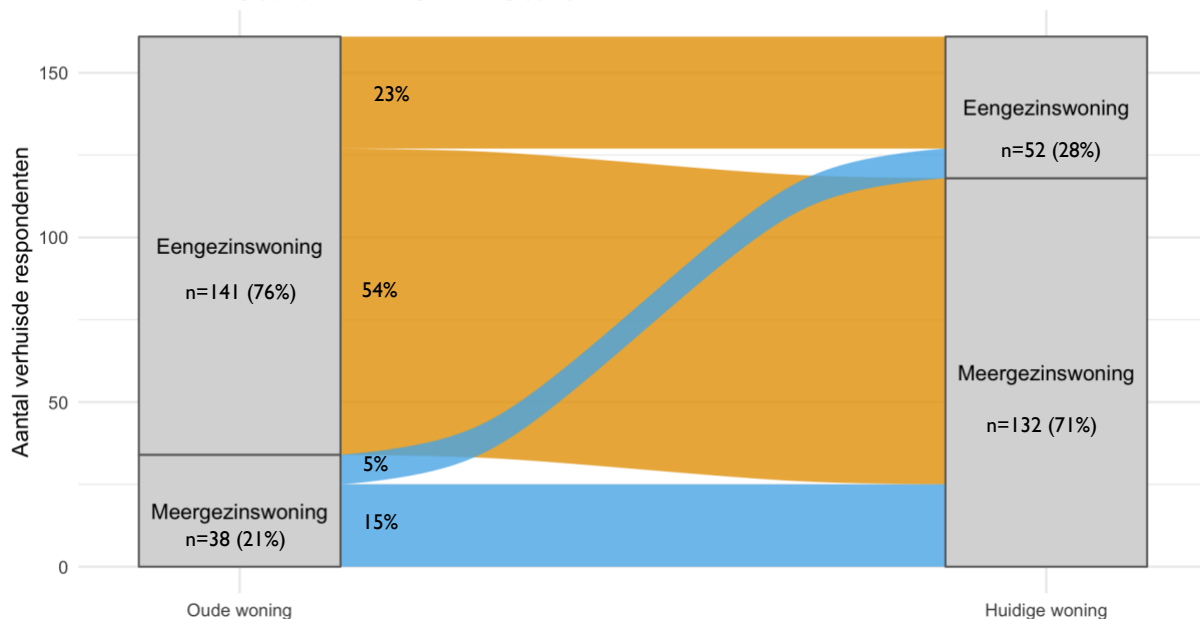

Figuur 7: Overwegingen en stappen per leeftijdsgroep (nagedacht maar geen stappen)

Verhuisd (n=185)

Zoals te zien is in figuur 8 woonden 141 (76%) van de mensen die zijn verhuisd in een eengezinswoning en 38 (21%) in een meergezinswoning (2 personen zijn onbekend). Inmiddels wonen 132 (71%) van de verhuisde respondenten in een meergezinswoning en 52 (28%) in een eengezinswoning (1 persoon is onbekend).

Doorstroom tussen woningtypen bij verhuisde ouderen Van oude woning (q99) naar huidige woning (q35)

Figuur 8: Verhuisstroom eengezinswoning/meergezinswoning

Een ruime meerderheid (n=150) van de panelleden woonde eerder in de koopsector. Nog steeds wonen 128 van deze respondenten in een koopwoning. Van de mensen die in een huurwoning woonden (n=35, waarvan n=30 in een corporatiewoning en n=5 van een particulier) wonen er 31 nog steeds in een huurwoning (waarvan 28 in een corporatiewoning).

De voornaamste redenen die mensen aangaven waarom ze zijn verhuisd zijn gelijkvloers willen wonen (64%), kleiner willen wonen (51%), minder onderhoud (39%) en een woning willen die al geschikt was om oud in te worden (32%) (zie figuur 9, antwoordopties met >7% respons opgenomen in figuur).

Waarom respondenten zijn verhuisd (n=185)

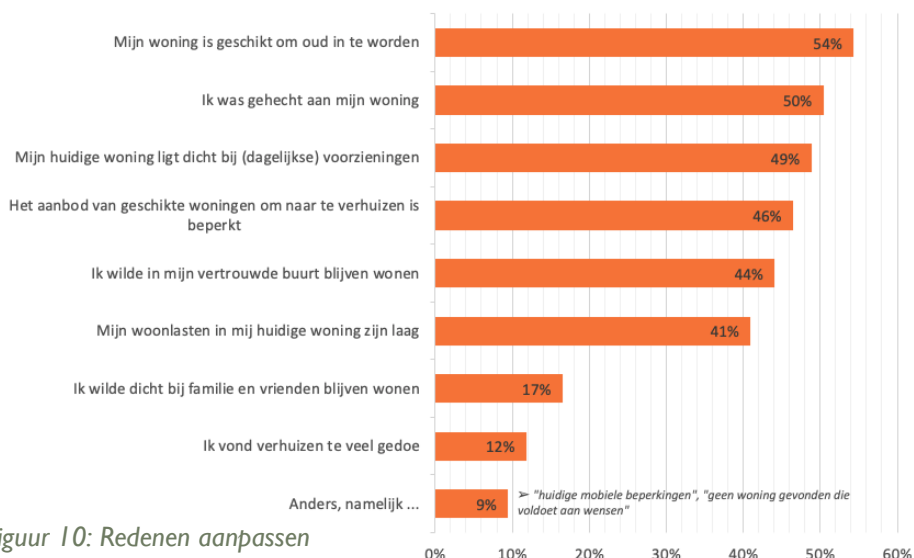

Figuur 9: Verhuisredenen

Aangepast (n=127)

Van de mensen die stappen hebben genomen en hun woning hebben aangepast woont 86% in een eengezinswoning en 14% in een meergezinswoning. De voornaamste redenen die mensen geven waarom ze hun woning hebben aangepast zijn dat hun woning verder al geschikt was om oud in te worden (54%), mensen gehecht zijn aan hun woning (50%) de woning nabij (dagelijkse) voorzieningen ligt (49%), beperkt aanbod (46%), dat mensen in hun vertrouwde buurt wilde blijven wonen (44%), mijn woonlasten in mij huidige woning zijn laag (41%), ik wilde dicht bij familie en vrienden blijven wonen (17%), ik vond verhuizen te veel gedoe (12%), anders, namelijk ... (9%)

Waarom respondenten hun woning hebben aangepast (n=127)

Figuur 10: Redenen aanpassen

(44%) en dat hun woonlasten nu laag zijn (figuur 10). De meest voorkomende aanpassingen waren het aangepaste badkamer (66%), betere isolering (43%) en aangepast toilet (35%).

Zoekend (n=134)

Van de mensen die aangaven al stappen te hebben ondernomen gaf 30% aan actief op zoek te zijn naar een nieuwe woning. De voornaamste redenen die de respondenten gaven te willen verhuizen zijn gelijkvloers willen wonen (59%), kleiner willen wonen (49%) en in een woning willen wonen die geschikt is om oud in te worden (43%) (zie figuur 11, antwoordopties met >7% respons opgenomen in figuur).

Op dit moment woont 81% in een eengezinswoning en 16% in een meergezinswoning (overige 3% is onbekend). De respondenten kregen vervolgens de vraag naar wat voor soort woning ze zouden willen verhuizen en kregen daarbij de mogelijkheid om meerdere opties aan te vinken. Onder de bewoners van een eengezinswoning is relatief het grootste deel van de woonwens (48%) gericht op een meergezinswoning, gevolgd door 33% gericht op een eengezinswoning. Onder de bewoners van een meergezinswoning is relatief het grootste deel van de woonwens (66%) ook gericht op een meergezinswoning, gevolgd door 24% gericht op een eengezinswoning.

Van de zoekenden woont 85% in een koopwoning (n=115). Hiervan zoekt het grootste deel (84%) naar in een koopwoning te blijven wonen, zoekt 9% naar een huurwoning en is 7% daar nog niet over uit. Van de overige 15% (n=19) die in de huursector woont, woont het grootste deel in een corporatiewoning en wil ook naar een corporatiewoning verhuizen (79%). Het grootste aandeel van de mensen die overwegen te verhuizen naar een koopwoning (51%) is op zoek naar een koopwoning tussen €405.000-€605.000. Verder zoekt 33% naar een woning in het dure segment (€605.000 of duurder). Een klein aandeel (2%) focust zich op het laagste segment (tot €328.000). Het grootste aandeel van de mensen die willen huren neigt naar een woning onder de sociale huurgrens, waarvan 54% tussen de €683,00-€901,00 huur wil betalen en 23% onder de €683,00. Verder neigt 12% naar het middensegment en 4% naar het hoge segment.

Waarom zoeken respondenten naar een nieuwe woning? (n=134)

Figuur 11: Verhuiscensredenen

Van de mensen die zoeken naar een woning richt 40% zich op een woning die tussen de 90-119 m² groot is, gevolgd door 25% die naar een woning met meer dan 120 m² gebruiksoppervlak zoekt, 24% tussen 70-89 m² en 11% minder dan 69 m². In totaal zoekt 53% naar een woning die kleiner is dan hun huidige woning, 41% naar een woning van vergelijkbare grootte en 3% naar een grotere woning.

Tabel 3 laat zien wat de meest populaire verhuisbestemmingen waren onder de zoekenden. Mensen konden meerdere opties aanvinken, waarbij hun keuze is gewogen tot 1 stem. Hier valt op dat veel mensen hebben gestemd om uit Amersfoort te willen verhuizen. Verder waren de meest populaire wijkcombinaties Schuilenburg/Randenbroek/Buitengebied, Liendert/Rustenburg, Stads kern/Nederberg, Vathorst/Hooglanderveen en Soesterkwartier/Eemkwartier/Isselt.

Wijkcombinatie	Gewogen stemmen
Buiten Amersfoort	21,1
Schuilenburg/Randenbroek/Buitengebied	20,1
Liendert/Rustenburg	14,5
Stads kern/Nederberg	9,9
Vathorst/Hooglanderveen	9,7
Soesterkwartier/Eemkwartier/Isselt	9,4
Schothorst/Zielhorst/De Hoef	7,1
De Berg/Bosgebied	6,9
Vermeerkwartier/Leusderkwartier	6,2
Nieuwland/Calveen	5,7
De Koppel/Kruiskamp	3,6
Hoogland/Kattenbroek	3,6

Tabel 3: Gewenste wijken

Figuur 12: Verhuisstroom huidige wijkcombinatie naar gewenste wijkcombinatie

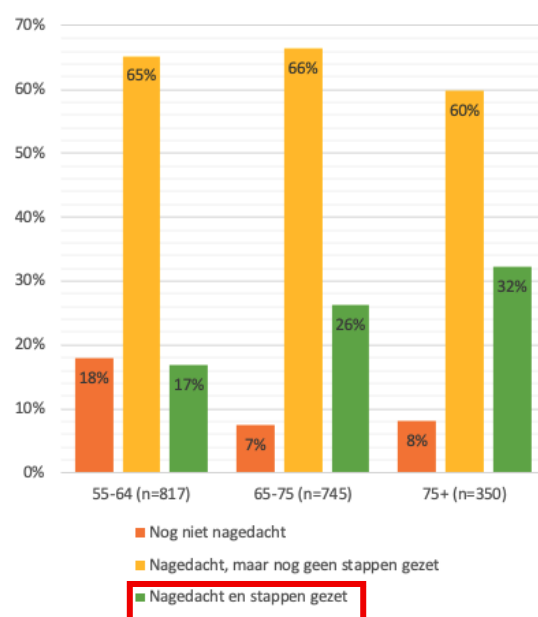
Figuur 12 toont de gewenste verhuisstromen van de panelleden tussen wijkcombinaties. De dikte van de stromen geeft het relatieve gewicht van de verhuishwensen van de actief zoekenden respondenten weer. Met name opvallend aan deze figuur is dat in alle wijkcombinaties een groot deel van de verhuishwensen binnen de eigen wijk blijft, zichtbaar als relatief dikke stromen van en naar dezelfde wijk. Hoewel in alle wijkcombinaties sprake is van wijkbinding, blijkt deze binding in sommige wijken relatief sterker dan in andere, zoals te zien is in het diagram. Wijkbinding was onder de respondenten met name duidelijk in Soesterkwartier/Eemkwartier/Isselt, Vathorst/Hooglanderveen en De Berg/Bosgebied.

Nagedacht, maar (nog) geen stappen (n=1.237)

Van de 1.683 respondenten die al hebben nadacht over hun toekomstige woonsituatie heeft 73% nog geen stappen genomen. Van de respondenten die (nog) geen stappen heeft genomen is 44% (n=538) nog onder de 64 en in een vroege fase van het ouder worden (zie figuur 13). Echter, ook respondenten die de pensioenleeftijd al hebben bereikt hebben (nog) geen stappen ondernomen in het aanpassen van hun woonsituatie. Zo vallen 40% (n=492) van de mensen die nog stappen moeten nemen onder de groep van 65-74-jarigen, 15% (n=189) onder 75-84-jarigen en 2% van 85 jaar en ouder. Het merendeel van de respondenten woont samen met één of meer andere volwassen(en) (61%), gevolgd door alleenwonenden (21%) en twee samenwonende volwassenen met kinderen (16%).

Van deze groep geeft 48% (n=590) aan nog niet te weten wat voor stappen ze willen nemen om in een toekomstbestendige woning te wonen. Verder geeft 20% aan te denken aan verhuizen, 14% om hun woning aan te passen en gaf 18% “anders namelijk” aan.

Overwegingen en stappen
per leeftijdsgroep (n=1.912)

Figuur 13: Overwegingen en stappen per leeftijdsgroep (nagedacht en stappen)

Denkt aan verhuizen (n=250)

Daarnaast geeft 20% aan erover te denken om te verhuizen. De voornaamste redenen die mensen geven te willen verhuizen zijn gelijkvloers willen wonen (64%), kleiner willen wonen (57%) en in een woning willen wonen die geschikt is om oud in te worden (37%) (zie figuur 14, antwoordopties met >7% respons opgenomen in figuur).

Op dit moment woont 87% in een eengezinswoning en 13% in een meergezinswoning. De respondenten kregen vervolgens de vraag naar wat voor soort woning ze zouden willen verhuizen en kregen daarbij de mogelijkheid om meerdere opties aan te vinken. Onder de bewoners van een eengezinswoning is relatief het grootste deel van de woonwens (53%) gericht op een meergezinswoning, gevolgd door 37% gericht op een eengezinswoning. Onder de bewoners van een meergezinswoning is relatief het grootste deel van de woonwens (66%) ook gericht op een meergezinswoning, gevolgd door 24% gericht op een eengezinswoning.

Van de mensen die overwegen te verhuizen woont 88% in een koopwoning (n=221). Hiervan neigt het grootste deel (75%) ernaar in een koopwoning te blijven wonen, 23% is daar nog niet over uit en 2% neigt naar de huursector. Van de overige 12% (n=29) die in de huursector woont, woont 72% in een corporatie huurwoning en 28% in een particuliere huurwoning. Van de mensen die in een huurwoning wonen wil 76% ook in een huurwoning blijven wonen, 24% was daar nog niet over uit. Van de mensen in een corporatiewoning wil het grootste deel ook in een corporatiewoning blijven wonen (76%).

Waarom respondenten overwegen te verhuizen (n=250)

Figuur 14: Verhuishwensredenen

Het grootste aandeel van de mensen die overwegen te verhuizen naar een koopwoning (42%) is op zoek naar een koopwoning tussen €405.000-€605.000. Verder zoekt 36% naar een woning in het dure segment (€605.000 of duurder). Een klein aandeel (4%) focust zich op het laagste segment (€328.000). Het grootste aandeel van de mensen die willen huren neigt naar een woning onder de sociale huurgrens, waarvan 63% tussen de €683,00-€901,00 huur wil betalen en 22% onder de €683,00. Verder neigt 11% naar het middensegment en 4% naar het hoge segment.

Van de mensen die overwegen te verhuizen richt 46% zich op een woning die tussen de 90-119 m² groot is, gevolgd door 25% die een woning tussen 70-89 m² gebruiksoppervlak overweegt, 23% groter dan 120 m² en 7% kleiner dan 69 m². In totaal zoekt 59% naar een woning die kleiner is dan hun huidige woning, 34% naar een woning van vergelijkbare grootte en 5% naar een grotere woning.

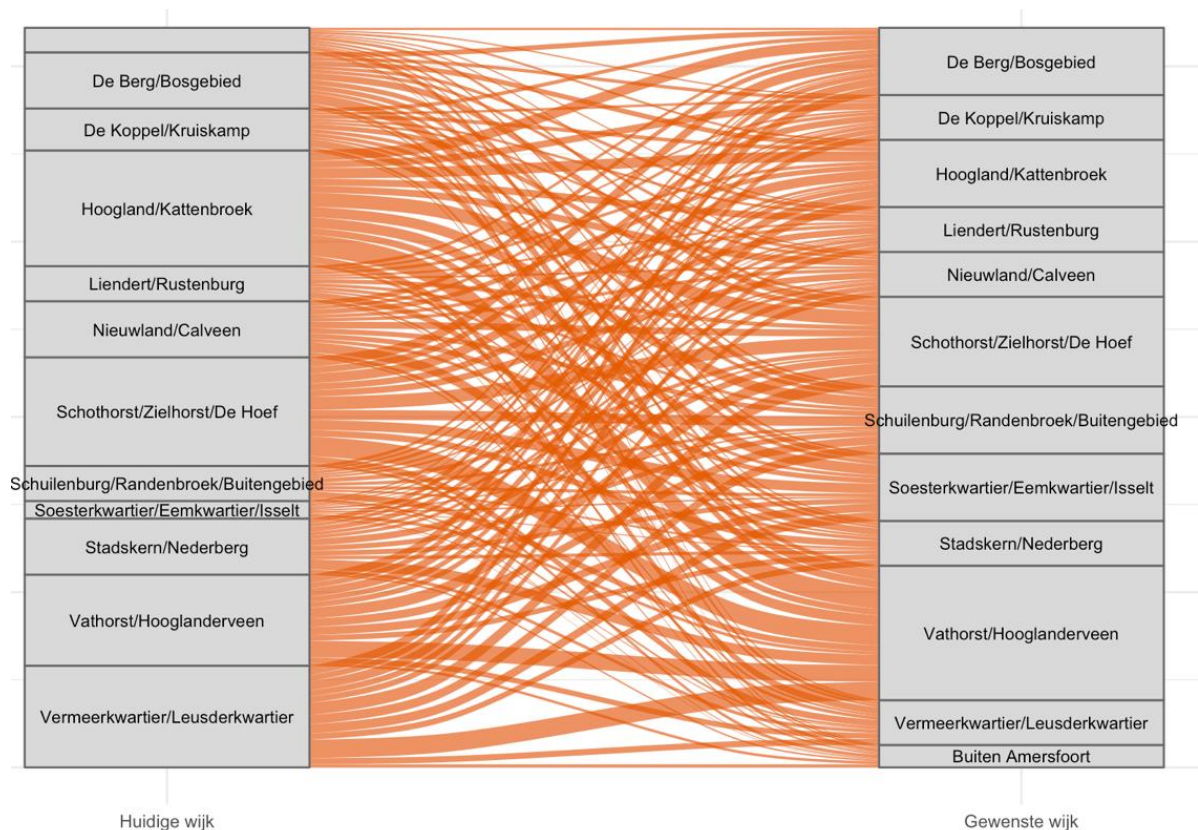
Tabel 4 laat zien wat de meest populaire verhuisbestemmingen waren onder de zoekenden. Mensen konden meerdere opties aanvinken, waarbij hun keuze is gewogen tot 1 stem. Ook hier valt op dat veel mensen hebben gestemd om uit Amersfoort te willen verhuizen. Verder waren de meest populaire wijkcombinaties Schuilenburg/Randenbroek/Buitengebied, Liendert/Rustenburg, Stadskern/Nederberg, Vathorst/Hooglanderveen en Soesterkwartier/Eemkwartier/Isselt.

Wijkcombinatie	Gewogen stemmen
Buiten Amersfoort	31,2
Schuilenburg/Randenbroek/Buitengebied	30,0
Liendert/Rustenburg	27,1
Stadskern/Nederberg	23,6
Vathorst/Hooglanderveen	22,2

Soesterkwartier/Eemkwartier/Isselt	19,0
Nieuwland/Calveen	13,3
Schothorst/Zielhorst/De Hoef	11,2
Vermeerkwartier/Leusderkwartier	11,2
De Berg/Bosgebied	7,0
Hoogland/Kattenbroek	5,6
De Koppel/Kruiskamp	2,6

Tabel 4: Gewenste wijken

Figuur 15 toont de verhuisstromen van de panelleden tussen wijkcombinaties. Hier geeft de dikte van de stromen het relatieve gewicht van de verhuiscriteria van de overwegende verhuizers weer. Onder deze respondenten was de wijkbinding relatief laag was in alle rijen, met het hoogste percentage in Vathorst/Hooglanderveen (18%), gevolgd door Schothorst/Zielhorst/De Hoef (12%). De wijken waar de overwegend verhuizers relatief het liefste naar toe zouden willen verhuizen zijn ook Vathorst/Hooglanderveen (18%) en Schothorst/Zielhorst/De Hoef (12%).

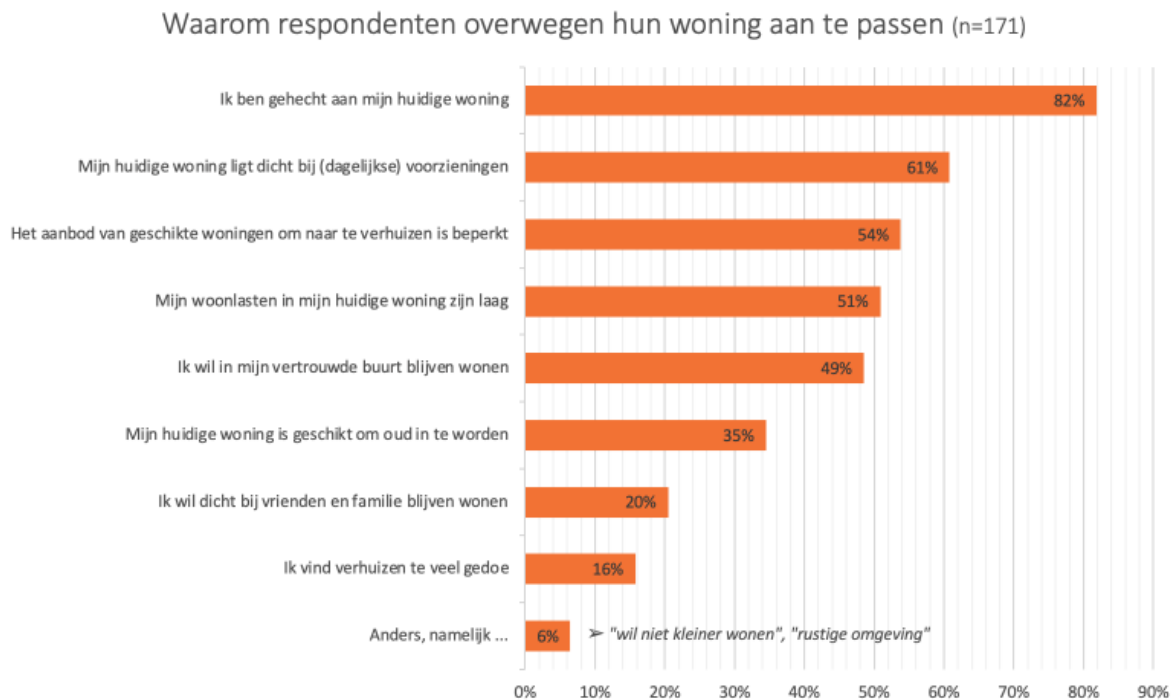

Figuur 15: Verhuisstroom huidige wijkcombinatie naar gewenste wijkcombinatie

Denkt aan aanpassen (n=171)

Ook gaf 14% van de mensen die nog geen stappen hadden genomen aan te overwegen hun woning aan te passen. Van deze mensen woont 94% in een eengezinswoning en 6% in een meergezinswoning. De voornaamste redenen die mensen geven hun woning aan te willen passen zijn dat ze gehecht zijn aan hun huidige woning (82%), dat hun woning nabij (dagelijkse) voorzieningen ligt (61%), het beperkte aanbod (54%), lage woonlasten in huidige woning (51%) en het willen blijven wonen in de huidige vertrouwde buurt (49%) (zie figuur 16). De aanpassing die mensen het meest op het oog hebben is een

traplift toevoegen (73%), gevolgd door het aanpassen van de badkamer (26%) en de slaapkamer naar beneden verplaatsen (20%).

Figuur 16: Redenen aanpassen

Anders (n=226)

In totaal had 18% van de respondenten die nog geen stappen hadden ondernomen “anders, namelijk” aangegeven bij de vraag waar ze al over hadden nagedacht. Uit de reactie van 25% van de respondenten kwam naar boven dat ze het nog te vroeg vonden daarmee bezig te zijn, bij 24% kwam naar boven dat

Figuur 17: Respons “anders, namelijk”

ze eventueel zouden willen verhuizen maar in de toekomst en 23% gaf aan niks te willen veranderen (figuur 17).

Deelvraag 2: Welke rol speelt gezondheid in de woonwensen van Amersfoortse ouderen (55+)?

Algehele gezondheid

Het grootste deel van de respondenten (80%) beoordeelden hun algehele gezondheid (zeer) goed. Respondenten die al stappen hebben genomen in het veranderen van hun woonsituatie op het ouder worden rapporteren een iets slechter ervaren gezondheid dan inwoners die nog geen stappen hebben genomen, maar van verwaarloosbaar effect (Wilcoxon rank-sum test: $W = 355730$, $p\text{-value} = 0.001311$, $r = 0.0734946$). Verder is er een samenhang te zien tussen de ervaren gezondheid van respondenten en hun houding ten opzichte van geclusterd wonen, maar van verwaarloosbaar effect (Wilcoxon rank-sum test: $W = 418216$, $p\text{-value} = 0.01057$, $r = 0.05846499$).

Fysieke gezondheid

Bijna driekwart van de respondenten (73%) gaf aan geen fysieke beperkingen te ervaren in het dagelijks leven. Daarnaast gaf een kwart (25%) van de respondenten aan wel beperkingen te ervaren en 2% ernstige beperkingen. Het merendeel van de respondenten die beperkingen ervaren (92%) geeft aan deze beperkingen te ervaren voor zes maanden of langer.

Respondenten die in hun dagelijks leven fysieke gezondheidsbeperkingen ervaren die functioneren beperken hadden vaker hadden vaker stappen genomen in het veranderen van hun woonsituatie dan respondenten die dat niet ervaren (Wilcoxon rank-sum test: $W = 275843$, $p\text{-value} = 1.589\text{e-}09$, $r = 0.1380181$). Ook stonden respondenten met gezondheidsbeperkingen stonden iets vaker positief tegenover geclusterd wonen dan inwoners die zich niet beperkt voelen, maar het effect is verwaarloosbaar (Wilcoxon rank-sum test: $W = 410174$, $p\text{-value} = 0.001505$, $r = 0.07257914$).

Een Fisher exact test liet een significant verschil zien in bezorgdheid om te vallen tussen mensen die wel of geen interesse hebben in geclusterd wonen ($p\text{-value} = 0.00782$). Van de mensen die interesse toonden in geclusterd wonen gaf 16% bezorgd te zijn om te vallen. Van de mensen die geen interesse toonden gaf 12% aan bezorgd te zijn.

Voor de vraag of mensen 400 meter aan een stuk kunnen lopen is een significant samenhang gevonden met het stappen nemen voor het veranderen van de woonsituatie, maar van verwaarloosbaar effect ($W = 344042$, $p\text{-value} = 1.319\text{e-}05$, $r = 0.09964087$). Er is geen significant samenhang gevonden met de houding ten opzichte van geclusterd wonen (Wilcoxon rank-sum test $W = 438172$, $p\text{-value} = 0.573$).

Mentale en sociale gezondheid

Vervolgens hebben respondenten vragen gekregen over hun mentaal welzijn in de laatste twee weken. Ze hebben vijf vragen gekregen over hun mentale gezondheid (zie box 1) waar door middel van een Likert schaal een index-score uitkwam van 0 tot 100. Een hogere score duidt op sterk mentaal welzijn (boven de 50), terwijl een lagere score (onder de 50) duidt op een zwakker mentaal welzijn. Van de respondenten heeft 98% ($n=1868$) de vragen hierover volledig ingevuld. Als

"In de laatste twee weken ...

- ... voelde ik me vrolijk en opgewekt"
- ... voelde ik me rustig en ontspannen"
- ... voelde ik me actief en krachtig
- ... werd ik fris en uitgerust wakker"
- ... was mijn dagelijks leven gevuld met dingen die me interesseren"

Box 1: Stelling WHO-Five Well-Being Index

gemiddelde index-score had de steekproefpopulatie 74, wat duidt op een algeheel sterk mentaal welzijn. Bij 10% van de respondenten (n=188) kwam de score uit op lager dan 50.

Er is geen significant verschil in welzijn index-score gevonden tussen de groep die al wel stappen hebben genomen om hun woonsituatie te veranderen en de groep die dat nog niet heeft gedaan (Wilcoxon rank-sum test: $W = 341939$, $p\text{-value} = 0.1392$). Respondenten die geen interesse hebben in geclusterd wonen scoorden een significant hogere index-score op de dan mensen die daar wel interesse in hebben, maar het verschil is van klein effect (Wilcoxon rank-sum test: $W = 384300$, $p\text{-value} = 3.078e-07$, $r = 0.1170595$). De groep die geen interesse heeft in geclusterd wonen hadden een mediane score van 80, terwijl de groep die daar wel interesse in hebben een mediane score van 76 hadden.

Tot slot kregen respondenten vragen over hun sociale gezondheid, omgang met anderen en hun relaties tot anderen door middel van zes stellingen. Over het algemeen waren mensen positief over hun sociale kringen. Enkel 4% gaf aan niet altijd iemand in de omgeving te hebben om naar toe te kunnen met dagelijkse problemen, evenals 4% die onvoldoende mensen hebben om op terug te vallen. Ook gaf enkel 6% aan gezelligheid om zich heen te missen. Voor vijf van de zes stellingen werden statistische verschillen gevonden tussen mensen die wel en geen interesse hebben om geclusterd te wonen, in elk geval echter van klein tot verwaarloosbaar effect (zie tabel 5). Respondenten die wel interesse hebben in geclusterd wonen geven gemiddeld vaker aan steun te ervaren uit de omgeving en tevreden te zijn over hun sociaal netwerk dan mensen die daar geen interesse in hebben. Hoewel de verschillen tussen de groepen klein zijn, wijst dit significante verschil erop dat mensen met interesse in geclusterd wonen meer waarde hechten aan sociale contacten in hun nabije omgeving.

	Stelling	Uitkomst Wilcoxon rank-sum test	Samenhang
1	Er is altijd wel iemand in mijn omgeving bij wie ik met mijn dagelijkse problemen terecht kan	$W = 468118$, $p\text{-value} = 0.001247$, $r = 0.07382207$	Ja
2	Er zijn genoeg mensen op wie ik in geval van narigheid kan terugvallen	$W = 474785$, $p\text{-value} = 0.0001168$, $r = 0.0881107$	Ja
3	Ik vind mijn kring van kennissen te beperkt	$W = 388157$, $p\text{-value} = 1.627e-07$, $r = 0.1197811$	Ja
4	Ik mis gezelligheid om mij heen	$W = 389250$, $p\text{-value} = 3.548e-10$, $r = 0.143454$	Ja
5	Ik heb mensen om me heen die me willen helpen, die bijvoorbeeld klusjes voor me willen doen	$W = 466620$, $p\text{-value} = 0.002139$, $r = 0.07021564$	Ja
6	Ik ga voor de gezelligheid bij familie, vrienden, kennissen of burens langs, of ze komen bij mij thuis langs	$W = 445000$, $p\text{-value} = 0.3506$, $r = 0.02134492$	Nee

Tabel 5: Stellingen over sociale gezondheid

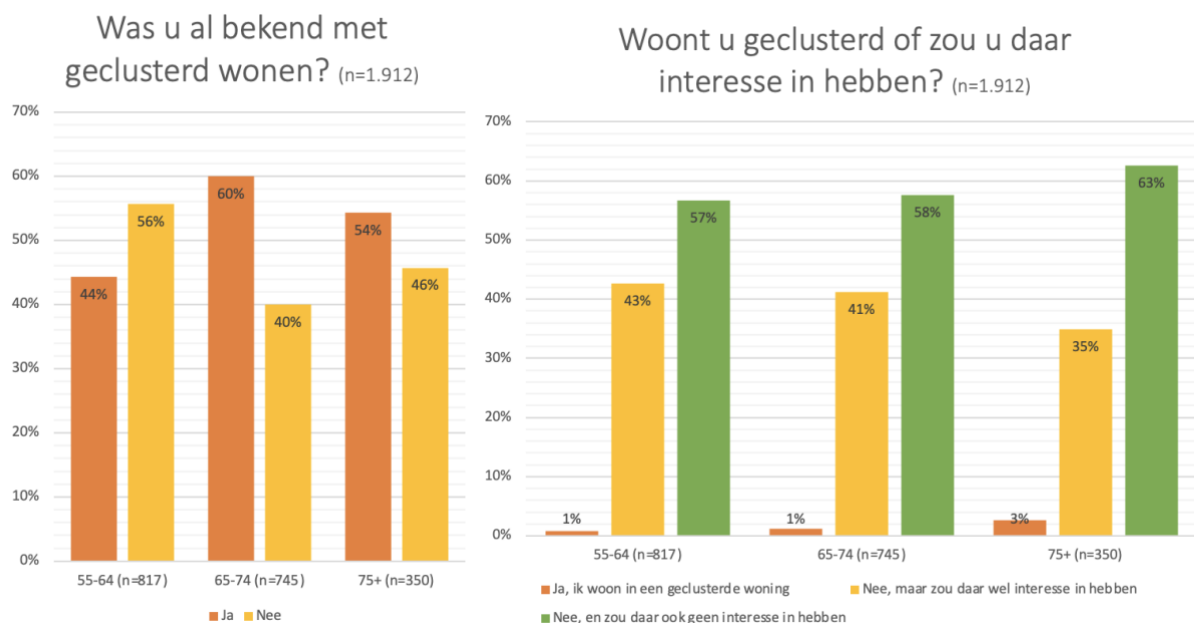
Deelvraag 3: Wat zijn de redenen voor Amersfoortse ouderen (55+) om (niet) geclusterd te willen wonen?

Alle respondenten hebben een omschrijving gekregen van wat geclusterd wonen is (zie box 2). Naar aanleiding van deze omschrijving gaf in totaal meer dan de helft van de respondenten (52%; n=999) aan bekend te zijn met het concept. De overige 48% (n=913) was nog niet bekend met geclusterd wonen (zie figuur 18).

“Een vorm van levensloopbestendige huisvesting is de geclusterde woonvorm. Deze woonvorm is veilig, toegankelijk, vaak dementievriendelijk en heeft voorzieningen als de supermarkt en een huisarts in de buurt gelegen. Naast fysieke aspecten is een belangrijk onderdeel van deze woonvorm dat het gericht is op gemeenschapsgevoel in de buurt. Hier is dan ook een ontmoetingsruimte voor beschikbaar, waar zo nu en dan door bewoners activiteiten kunnen worden georganiseerd. Daarnaast is een belangrijke waarde in geclusterde woongroepen dat mensen naar elkaar omkijken, waardoor bewoners zich in het dagelijks leven veilig voelen, elkaar af en toe een handje helpen en er minder beroep hoeft worden gedaan op mantelzorgers.

Binnen de geclusterde woonvorm woont men met minstens twaalf andere huishoudens van 55+'ers. Enkele voorbeelden van geclusterde woongroepen in Amersfoort zijn Het Boekhuis, Castellum, de Bloemendalse Buitenpoort, Centro Vida en Woongroep Nimmerdor.”

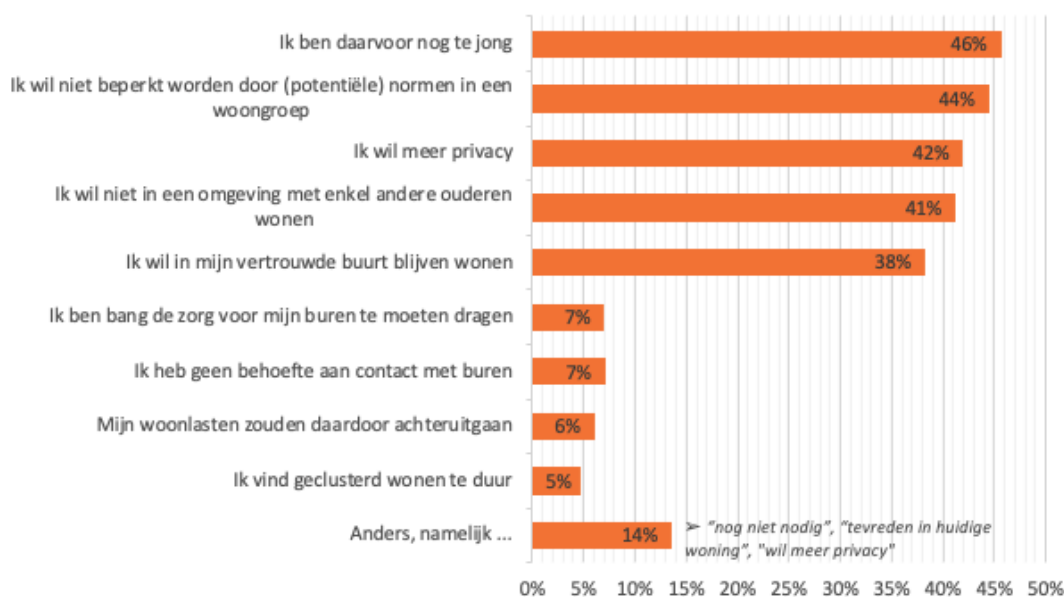
Box 2: Omschrijving geclusterd wonen in vragenlijst

Figuur 18: Bekendheid en interesse geclusterd wonen

Het grootste deel van de respondenten (58%; n=1111) gaf aan niet geclusterd te wonen en daar geen interesse in te hebben (figuur 19). De voornaamste redenen die mensen gaven niet geclusterd te willen wonen is omdat ze zich daar nog te jong voor voelen (46%), waarvan 33% 65 jaar of ouder is. Verder gaven respondenten aan niet beperkt willen worden door (potentiële) normen in een woongroep (44%), meer privacy te willen (42%), niet in een omgeving met enkel senioren te wonen (41%) en in de vertrouwde buurt te willen blijven wonen (38%) (zie figuur 19).

Redenen niet geclusterd willen wonen (n=1.111)

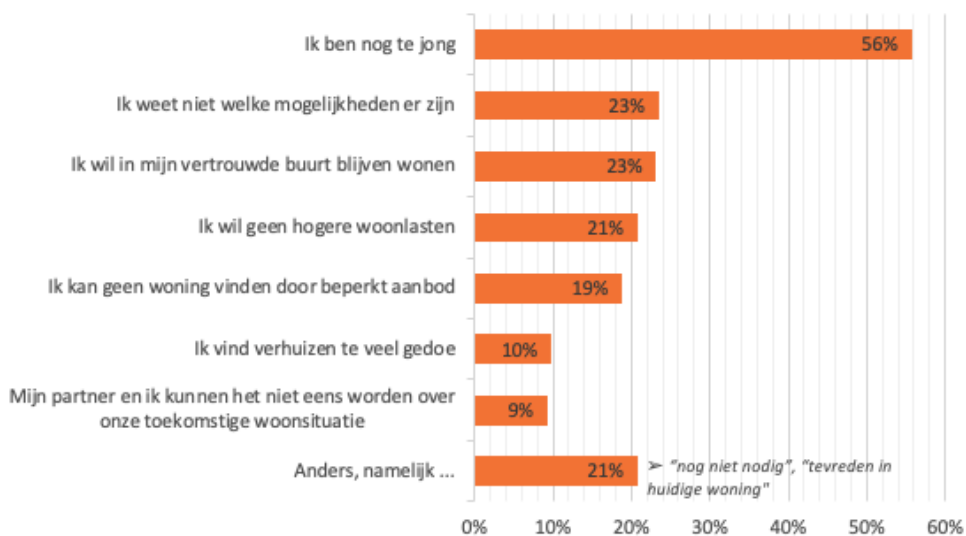

Figuur 19: Redenen niet geclusterd te willen wonen

Verder gaf 41% (n=777) aan (nog) niet geclusterd te wonen, maar daar wel interesse in te hebben. De voornaamste reden die mensen met interesse gaven (nog) niet geclusterd te wonen is nog te jong zijn (56%) (zie

figuur 20). Van de mensen die zichzelf nog te jong vinden is bijna een derde (32%) ouder dan 65 jaar oud. Verder gaven respondenten aan niet te weten welke mogelijkheden er zijn (23%) en in de vertrouwde buurt te willen blijven wonen (23%).

Redenen waarom mensen met interesse (nog) niet geclusterd wonen (n=777)

Figuur 20: Redenen nog niet geclusterd wonen

De voornaamste redenen die respondenten gaven om geclusterd te willen wonen waren zelfstandig willen kunnen blijven wonen (77%), een woonomgeving willen waar mensen naar elkaar omkijken (62%) en in een woning willen wonen die al geschikt is gemaakt om oud in te worden (60%) (zie figuur 21).

Redenen geclusterd te willen wonen (n=777)

Figuur 21: Redenen geclusterd te willen wonen

Op de vraag of mensen geclusterd wonen gaven 24 respondenten (1%) aan in de woonvorm te wonen. Tien respondenten benoemden als pluspunt van de geclusterde woonvorm dat mensen met elkaar betrokken zijn, elkaar kennen en naar elkaar omkijken. Ook benoemden tien respondenten dat het gezellig is en dat bewoners vaak en makkelijk activiteiten met elkaar kunnen ondernemen. Verder benoemde twee respondenten zingeving uit de woongroep te kunnen halen door iets voor elkaar te kunnen betekenen en noemden twee andere respondenten de saamhorigheid in de woonvorm als een voordeel. Hoewel negen respondenten aangaven verder geen nadelen te ervaren, werden er door andere enkele minpunten ervaren. Zo gaven drie respondenten aan dat er binnen de woongroep soms gedoe kan ontstaan door bijvoorbeeld ergernissen van bewoners onderling en groepsvorming. Ook gaven twee respondenten aan dat het moeilijk is als een medebewoner komt te overlijden, doordat men zo met elkaar betrokken is en dit met regelmaat kan gebeuren. Tot slot gaven twee respondenten aan het als een nadeel te zien dat er meer gewerkt moet worden doordat er samen wordt geleefd met anderen.

Aspecten van geclusterd wonen (n=384)

Specifiek de mensen die actief op zoek zijn naar een woning en de mensen die overwegen te verhuizen (n=384) kregen vooraf aan de vragen over geclusterd wonen nog enkele vragen over wat zij zoeken in een nieuwe woning. De onderdelen die hier werden bevraagd gingen specifiek over elementen van geclusterd wonen. Op de vraag wat mensen belangrijk vinden in het zoeken van een nieuwe woning gaf 86% aan het belangrijk te vinden dat er minimaal twee slaapkamers aanwezig zijn in de woning. Verder gaf 74% aan gelijkvloers te willen wonen, 67% energiezuinig te willen wonen en 53% een eigen of gemeenschappelijke tuin te willen hebben (zie figuur 22).

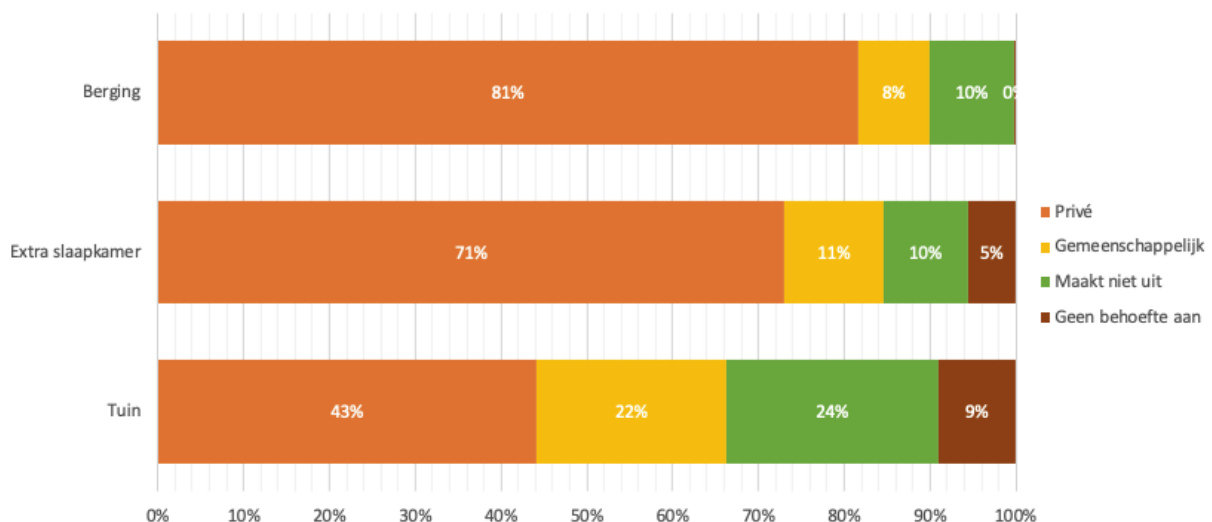
Eisen volgende woning (n=384)

Figuur 22: Eisen bij volgende woning

Ook kregen respondenten hoe belangrijk ze het vinden om bepaalde voorzieningen te bezitten, privé of gemeenschappelijk (zie figuur 23). Bij alle drie de voorzieningen had het grootste deel van de respondenten belang om hier toegang toe te hebben. Een berging (81%) en extra slaapkamer (71%) waren voorzieningen dat het grootste deel van de respondenten privé wil bezitten. Hoewel relatief het grootste deel van de respondenten ook een eigen tuin wil (43%), gaven hier relatief meer respondenten aan juist een gemeenschappelijke tuin te willen (22%) of dat dit voor hen niet uit maakt (24%).

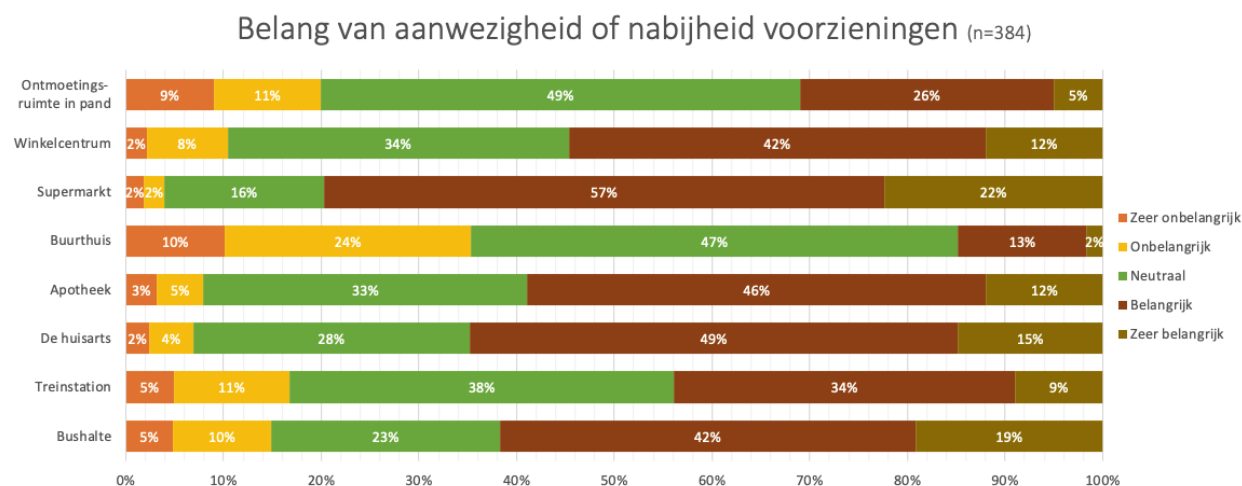
Belang bij aanwezigheid ruimtes in en rond woning (n=384)

Figuur 23: Aanwezigheid (gedeelde) voorzieningen

Verder kregen de respondenten de vraag in hoeverre ze belang hebben bij de aanwezigheid van bepaald voorzieningen in (ontmoetingsruimte) of nabij (overige) hun woonomgeving, door middel van een Likert schaal (zie figuur 24). Uit deze vraag bleek dat er gemiddeld het meeste belang was bij de aanwezigheid van essentiële voorzieningen, ook wel bekend als ADL-voorzieningen zoals de

supermarkt (gemiddeld 3,96), huisarts (gemiddeld 3,70) en apotheek (gemiddeld 3,60). Zo geeft 79% van de respondenten aan het (zeer) belangrijk te vinden een supermarkt binnen 400 meter van de woning te hebben, 64% de huisarts en 58% de apotheek. Voorzieningen met de functie om sociale cohesie te stimuleren en ontmoeten te faciliteren zijn relatief het minste van belang onder de respondenten, zoals de ontmoetingsruimte (gemiddeld 3,07) en het buurthuis (gemiddeld 2,71). Zo vindt 31% het (zeer) belangrijk dat er een ontmoetingsruimte binnen 100 meter van de woning is en 14% heeft er (veel) belang bij dat er een buurthuis binnen 400 meter van de woning is. In beide gevallen geeft bijna de helft van de respondenten aan hier neutraal over te zijn en het dus niet belangrijk of onbelangrijk te vinden, wat een hoger percentage is vergeleken met de andere voorzieningen.

Figuur 24: Nabijheid of aanwezigheid voorzieningen

Tot slot kregen de mensen die actief zoeken naar een woning of overwegen te verhuizen de vraag of ze naar een woonzorgcentrum zouden willen verhuizen. Hier gaf 41% aan daar geen interesse in te hebben, 39% daar nog niet over uit te zijn en 21% daar wel interesse in te hebben.

Discussie

Belangrijkste resultaten onderzoek

De bevindingen uit de verschillende deelvragen van dit onderzoek geven de mogelijkheid om antwoord te geven op de onderzoeksvraag: *Wat zijn de woonwensen van Amersfoortse ouderen (55+) met betrekking tot in een geclusterde woonvorm (willen) wonen?*

Dit onderzoek toont aan dat veel van de Amersfoortse respondenten aangeven al te hebben nagedacht over hun toekomstige woonsituatie met betrekking tot ouder worden, maar dat een klein deel al stappen heeft genomen om hun situatie hierop aan te passen. Ook gaf bijna de helft van de mensen die al wel hadden nagedacht over hun woonsituatie maar nog geen stappen hadden genomen aan nog niet te weten wat voor stappen ze willen nemen. Redenen die veelal werden gegeven waren dat mensen zich te jong of gezond voelen en er daarom nog niet over nadenken, stappen ondernemen of geclusterd willen wonen. Deze reden werd ook vaak aangegeven in het nationale woonwensenonderzoek van VEH (Valk, Compiet, & van Lieshout, 2022). Hoewel het veelal (maar niet uitsluitend) jonge of toekomstige ouderen zijn die deze redenen aangeven, toont het aan dat veel respondenten nog niet actief bezig zijn met hun toekomstige woonsituatie. Zoals eerder benoemd hebben verschillende studies aangetoond dat verhuisbereidheid af zal nemen met het ouder worden door toegenomen plaatsgehechtheid (De Jong, 2022; Haacke et al., 2019; Ossokina & Arentze, 2020; Pari-Harremman et al., 2021). Hoe ouder mensen worden, hoe moeilijker het kan worden om afscheid te nemen van een eerdere leefomgeving en zich thuis te voelen in een nieuwe omgeving.

Voor jonge ouderen gaat dat op dit moment misschien nog niet op, maar zou het alsnog gunstig zijn om zo vroeg mogelijk te verhuizen naar een nieuwe omgeving in een passende woning, met name als de huidige woning niet geschikt is om oud in te worden. Dit maakt dat het mogelijk is om op lange termijn een band op te bouwen met burens en elkaar wederzijds te kunnen helpen zodra dat nodig is. Hiervoor is bewustzijn nodig over welke gezondheidsrisico's ouder worden met zich meebrengt, zoals verminderde mobiliteit, cognitieve aftakeling en het wegvallen van een levenspartner. Verder is er bewustzijn nodig over welke deze risico's en ondersteuning een woning en woonomgeving kan bieden en hoe men zich kan voorbereiden op de toekomst (Khan, Addo, Findlay, 2024). Wooncorporaties hebben het in samenwerking met de gemeente al mogelijk gemaakt voor ouderen die overwegen te verhuizen in contact te komen met een wooncoach die hen gratis advies geeft bij het zoeken naar een woning die beter past bij wensen en situaties (Gemeente Amersfoort, 2025c). Het zou een waardevolle aanvulling kunnen zijn om een campagne op te zetten die probeert mensen te bereiken die nog niet bij het onderwerp hebben stilgestaan of niet weten waar ze moeten beginnen.

Een andere uitkomst uit dit onderzoek is dat respondenten veelal naar fysieke en praktische elementen van een woning keken in het kader van ouder worden en minder naar de sociale aspecten. Zo gaven de respondenten die zijn verhuisd, actief op zoek zijn en overwegen te verhuizen als voornaamste redenen te willen verhuizen aan gelijkvloers te willen wonen, kleiner te willen wonen en in een woning te willen wonen die geschikt is om ouder te worden. Ook hadden van de actief zoekenden en mensen die verhuizen overwegen gemiddeld meer belang bij de aanwezigheid van praktische voorzieningen in hun woonomgeving, zoals de supermarkt, huisarts en bushalte. Tegelijkertijd hadden dezelfde respondenten minder belang bij de aanwezigheid van sociale voorzieningen, zoals een buurthuis en ontmoetingsruimte. Eenzelfde bevinding werd gevonden in een Brits 55-plus woonwensenonderzoek, waar fysieke factoren als de staat van de woning, locatie en toegankelijkheid belangrijke drijfveren waren onder ouderen (Mulliner, Riley, & Mailene, 2020).

Dat ontmoetingsruimten en buurthuizen minder worden gewaardeerd, hoeft niet te betekenen dat ouderen geen behoefte hebben aan sociaal contact. Het kan ook wijzen op een voorkeur voor autonomie en eigen regie in sociale relaties. Zo waren redenen die mensen voornamelijk gaven niet geclusterd te willen wonen waren onder andere niet beperkt willen worden door normen in een woongroep, behoefte hebben aan meer privacy en niet in een omgeving met enkel andere ouderen willen wonen. Respondenten die hadden aangegeven interesse te hebben in geclusterd wonen gaven hiervoor als voornaamste redenen zelfstandig willen blijven wonen, een omgeving willen waar mensen naar elkaar omkijken en een woning die al geschikt is om oud is te worden. Deze redenen geven het signaal dat er veel mensen zijn die de aspecten van geclusterd wonen die zelfstandigheid en fysieke veiligheid aanmoedigen interessant vinden, maar dat er ook veel mensen zijn die afhaken op het idee van geclusterd wonen door de sociale verplichting een bepaalde cultuur die het met zich mee kan brengen. Dat terwijl de geclusterde woonvorm de woonvorm is waar de omgevingsvisie van de stad vooral op inzet voor ouderen (Must, 2023). Het zou daarom waardevol zijn om breder in te zetten dan de geclusterde woonvorm voor ouderenhuisvesting en nultredenwoningen gericht op 55-plussers aan te bieden die zelfstandigheid geven zonder daar een sociale verplichting bij te geven en zo het risico te verkleinen een deel van de doelgroep te verliezen.

Dat hangt samen met de laatste belangrijke uitkomst met betrekking tot de hoofdvraag, namelijk dat relatief weinig respondenten (52%) vooraf aan het onderzoek bekend waren met geclusterd wonen en dat interesse in de woonvorm onder 55-plussers beperkt is (42%). Wat belangrijk is om hieruit mee te nemen, is dat er niet één soort wens is onder ouderen: er is dan ook niet één soort oudere. Een onderzoek van Platform31 onderscheidt tien soorten woonprofielen op basis van de woonvoorkeuren en -motieven van ouderen (Hagen, & Neijmeijer, 2020). Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen ouderen op basis van onderwerpen zoals liever individueel wonen of in gemeenschap, binnen of buiten hun huidige buurt, weinig of veel zeggenschap, kleinere of grotere woning en voorzieningen delen of niet (Hagen, & Neijmeijer, 2020). Ook uit dit onderzoek bleek dat ouderen gevarieerde woonwensen hebben en dat de ene woonvorm beter past bij het ene persoonlijkheidstype dan het ander (Hagen, & Neijmeijer, 2020).

Daarnaast moet er rekening mee moet worden gehouden dat veel van deelnemers van dit onderzoek aangaven deze woonvorm (nog) niet interessant te vinden met al reden hier (nog) te jong en gezond voor te zijn. Geclusterd wonen blijft toch een woonvorm gericht op alleen ouderen, een groep waar de doelgroep niet altijd het gevoel heeft bij te horen om deze redenen. Mensen willen zich daar ook niet mee associëren en niet zo bestempeld worden (Murphy et al., 2022). Verschillende studies tonen aan dat ouderen zich op een latere leeftijd oud voelen dan vroeger wat komt doordat ouderen steeds vitaler ouder worden en de levensverwachting is toegenomen (Wettstein et al., 2024; Wettstein et al., 2023; Rubin, & Berntsen, 2006). Hoewel er in de stad zeker wel interesse is in (een vorm van) geclusterd wonen, suggereren de diverse woonprofielen en vitaliteit gebonden wensen om vooral ook in te zetten op andere woningtypes.

Sterke en zwakke punten onderzoek

Een sterk punt van dit onderzoek dat het uitgangspunt bij het opstellen van de vragenlijst lag bij bestaande vragenlijsten en onderzoeken. Dit verhoogt de kwaliteit van de data, doordat de vraagstelling al is getest door een betrouwbare bron en was het gunstig ten opzichte van de beperkte tijd en budget voor dit onderzoek.

Het onderzoek kent echter ook limieten. Een zwak punt van dit onderzoek was een risico op availability bias in de vragenlijst. Doordat er op een grote schaal data is verzameld is ervoor gekozen om zoveel mogelijk vragen meerkeuze te maken. Dit maakte het eenvoudiger de data te analyseren in beperkte

tijd. Daarnaast zorgde het ervoor dat de antwoorden specifiek gerelateerd bleven aan het doel van dit onderzoek. Hierdoor bestaat echter een risico dat mensen opties hebben gekozen die ze niet hadden gekozen als die er niet tussen stond of dat mensen juist hun eigenlijke antwoord niet hebben kunnen geven. Hoewel dit probleem deels is verholpen door bij de meeste vragen de optie “anders, namelijk ...” toe te voegen, blijft dit een risico bij het gebruiken van meerkeuzevragen.

Een ander zwak punt in dit onderzoek was de samenstelling van de onderzoekspopulatie (sampling bias). Doordat de tijd voor dit onderzoek beperkt was, is ervoor gekozen om gebruik te maken van het AmersfoortPanel om respondenten te werven. Hoewel het panel over het algemeen wordt gezien als een goede afspiegeling van de stad, laat de data zien dat niet iedereen zich even actief inzet voor het panel. Zo is het onderzoek ingevuld door relatief “jonge” ouderen (55-80 jaar), veel hoog opgeleiden en huiseigenaren vergeleken met demografische cijfers van de stad. Naar aanleiding van de scheve afspiegeling op enkele factoren is er overwogen weegfactoren te gebruiken om dit rechter te trekken. Hier is echter van afgezien, omdat dit ten koste zou gaan van de transparantie en accuraatheid die de cijfers uit het onderzoek moeten laten zien. Daarnaast was het doel van het onderzoek al behaald zonder het gebruik van weegfactoren: een brede omschrijving van wat de woonwensen zijn van ouderen in Amersfoort in relatie tot geclusterd wonen. Om meer kennis te vergaren over specifieke woonwensen ten behoeve van het implementeren van fysieke veranderingen zou het daarom veel interessanter zijn te kiezen voor een gerichtere kleinschalige aanpak en daar voldoende tijd voor inplannen. In dat geval zou er gekozen kunnen worden om speciale woonwensen per wijk in kaart te brengen via focusgroepen met wijkbewoners. Ook zou er op wijkniveau gekozen kunnen worden om gericht mensen van verschillende sociaaleconomische status uit te nodigen hun inbreng te leveren in wat zij graag in hun wijk zouden willen zien.

Aanbevelingen

Deze studie naar de woonwensen van Amersfoortse ouderen, met een extra focus geclusterd wonen, heeft meer duidelijkheid gegeven over de wensen en interesses van ouderen. Daarmee kan het onderzoek dienen als ondersteuning voor opstellen beleid dat aansluit bij de wensen van ouderen en het maken van plannen op de woningmarkt wat betreft ouderenhuisvesting en doorstroming.

Uit dit onderzoek kwam naar voren dat veel 55-plussers (nog) niet hebben nagedacht over hun toekomstige woonsituatie of nog niet weten wat ze willen doen om hun woonsituatie geschikt te maken voor ouder worden. Als eerste aanbeveling is het dan ook een punt om in te zetten op bewustwording onder ouderen om vroegtijdig stil te staan bij het geschikt maken van hun woonsituatie om te anticiperen op fysieke en mentale achteruitgang en voldoende tijd te hebben om vitaal te wennen aan de nieuwe omgeving en hiermee een band te creëren. Verspreiden van informatie over waarom het belangrijk is hier op tijd bij stil te staan en wat de mogelijkheden zijn kunnen ervoor zorgen dat mensen eerder de neiging hebben om hierover na te denken en een beter idee te krijgen van wat voor stappen ze kunnen en willen nemen. Omdat het een persoonlijk onderwerp kan zijn waar niet iedereen dagelijks mee bezig is, zou de aanbeveling te zijn op een laagdrempelige wijze informatie over het onderwerp te verspreiden, zoals bij de huisarts of via lokale wijkverbinders of -coaches.

Daarnaast is een aanbeveling om geclusterde woningen aan te bieden voor de mensen die daarin geïnteresseerd zijn, maar ook verder te oriënteren op woonvormen voor senioren die hiervoor geen interesse hebben. In het kader van doorstroming van ouderen naar woningen die beter passen bij hun levensfase en wensen is het belangrijk om in te zetten op een woningaanbod die aansluit bij diverse woonprofielen. Hierin is de aanbeveling met name te oriënteren op andere woonvormen die zelfstandigheid, fysieke veiligheid en nabije voorzieningen en zorg bieden zonder daar een sociale verplichting aan te koppelen.

Tot slot, omdat er weinig bekend was, was voor dit onderzoek een vragenlijst een passende wijze om meer te leren over de brede woonwensen van Amersfoorters. Als vervolgstap zou de aanbeveling zijn om meer te leren over de woonwensen op een persoonlijker niveau in direct contact met inwoners, bijvoorbeeld via focus groepen en/of interviews. Dit geeft de mogelijkheid om meer te leren over de woonwensen op een gerichte manier, bijvoorbeeld door wijkgericht te werk te gaan en een divers publiek aan respondenten uit te nodigen. Door via deze weg te werk te gaan kunnen (potentiële) bewoners betrokken worden bij het maken van plannen voor hun woningen en meehelpen het resultaat aan te laten sluiten op hun vraag.

Bibliografie

Algra, K. A., Bouter, L. M., Hol, A. M., & van Kreveld, J. (2018). Nederlandse gedragscode wetenschappelijke integriteit.

Aliakbarzadeh Arani, Z., Zanjari, N., Delbari, A., Foroughan, M., & Ghaedamini Harouni, G. (2022). Place attachment and aging: A scoping review. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 32(1), 91-108.

Brace, I. (2018). *Questionnaire design: How to plan, structure and write survey material for effective market research*. Kogan Page Publishers.

Brand, C. (2024). *Toen en nu: hoe Nederland in 50 jaar veranderde* [website]. Geraadpleegd van <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2024/toen-en-nu-hoe-nederland-in-50-jaar-veranderde/2-groei-en-verandering-van-de-bevolking>

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2024). *Iets meer verhuizingen in 2023* [website]. Geraadpleegd van [https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/22/iets-meer-verhuizingen-in-2023#:~:text=Toename%20verhuizende%2090%2Dplussers,een%20\(zorg%2D\)instelling%20verhuisde n.](https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/22/iets-meer-verhuizingen-in-2023#:~:text=Toename%20verhuizende%2090%2Dplussers,een%20(zorg%2D)instelling%20verhuisde n.)

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2025a). *Eenzaamheid; persoonskenmerken* [website]. Geraadpleegd van <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/85766NED>

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2025b). *Ouderen* [website]. Geraadpleegd van <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/leeftijd/ouderen>

Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2017). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage publications.

Crewdson, J. A. (2016). The effect of loneliness in the elderly population: A review. *Healthy Aging & Clinical Care in the Elderly*, 8, 1.

van Duren & ten Westenend. (2024). *Collectieve woonvormen* [whitepaper]. Heerlen: Zuyd Facility Management. Geraadpleegd van <https://www.zorgsaamwonen.nl/artikel/woonvormen/collectieve-woonvormen-inspirerende-oplossingen-voor-actuele-maatschappelijke-vraagstukken>

Farias, J. C., Brimblecombe, N., & Hu, B. (2023). Early onset of care needs in the older population: The protective role of housing conditions. *Health & place*, 81, 103007.

van Gasse, D., & Wyninckx, B. (2024). Social support exchange in shared living arrangements with older adults—Exploring the benefits of intergenerational living for older adults. *Journal of Population Ageing*, 17(2), 277-295.

Gemeente Amersfoort. (z.d.a). *Langer thuis wonen* [website]. Geraadpleegd van <https://www.amersfoort.nl/langer-thuis-wonen>

Gemeente Amersfoort. (z.d.b). *Organogram gemeente Amersfoort* [website]. Geraadpleegd <https://www.amersfoort.nl/organogram-gemeente-amersfoort>

Gemeente Amersfoort (z.d.c). *Woonadviescommissie* [website] Geraadpleegd van <https://www.amersfoort.nl/woonadviescommissie-amersfoort>

- Gemeente Amersfoort. (2025a). *Gemeente Amersfoort in cijfers: databank* [website]. Geraadpleegd van https://amersfoortincijfers.nl/jive?cat_open_code=c
- Gemeente Amersfoort. (2025b). *Verhuizen met voorrang (doorstroming)* [website]. Geraadpleegd van <https://www.amersfoort.nl/verhuizen-met-voorrang-doorstroming>
- Gemeente Amersfoort. (2025c). *Wooncoaches in Amersfoort* [website]. Geraadpleegd van <https://www.amersfoort.nl/wooncoaches-amersfoort>
- Gemeentelijke Gezondheidsdienst regio Utrecht, Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio, Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, & Centraal Bureau voor de Statistiek (2024). *Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen 2024*. Geraadpleegd van <https://ggdru.buurtmonitor.nl/jive>
- Gielen, W., Herbers, D., & Hitzert, F. (2018). *Verhuizingen van oudere huishoudens*. Geraadpleegd van https://www.cbs.nl/-/media/_pdf/2018/32/verhuizing-van-ouderen.pdf
- Grimmer, K., Kay, D., Foot, J., & Pastakia, K. (2015). Consumer views about aging-in-place. *Clinical interventions in aging*, 1803-1811.
- Haacke, H. C., Enßle, F., Haase, D., Helbrecht, I., & Lakes, T. (2019). Why do (n't) people move when they get older? Estimating the willingness to relocate in diverse ageing cities. *Urban Planning*, 4(2), 53-69.
- Hagen, G.J., & Neijmeijer, R. (2020). *Woonprofielen van senioren*. Den Haag, Nederland: Platform31.
- Heilijgers. (z.d.). *Het Boekhuis, Amersfoort* [foto]. Geraadpleegd van <https://heilijgers.nl/projecten/het-boekhuis>
- van Hoof, J., Rusinovic, K. M., Tavy, Z. K., van den Hoven, R. F., Dikken, J., van der Pas, S., ... & van Bochove, M. E. (2021). The participation of older people in the concept and design phases of housing in the Netherlands: a theoretical overview. In *Healthcare* (Vol. 9, No. 3, p. 301). MDPI.
- Horner, B., & Boldy, D. P. (2008). The benefit and burden of "ageing-in-place" in an aged care community. *Australian Health Review*, 32(2), 356-365.
- iStock. (2023). *Group of senior people* [illustratie]. Geraadpleegd van https://www.istockphoto.com/nl/vector/group-of-senior-people-gm1662831807-535128700?utm_medium=organic&utm_source=google&utm_campaign=iptcurl
- de Jong, P. A. (2022). Later-life migration in the Netherlands: propensity to move and residential mobility. *Journal of Aging and Environment*, 36(1), 16-39.
- Khan, H. T., Addo, K. M., & Findlay, H. (2024). Public health challenges and responses to the growing ageing populations. *Public Health Challenges*, 3(3), e213.
- Koster, T., Rakic, A., Henneken, R., & Bleijenburg, M. (2024). *Woonzorgbehoefteonderzoek (Nr. 3400.115)*. Companen. Geraadpleegd van <https://www.companen.nl/wp-content/uploads/2024/12/3400.115-Woonzorgbehoefteonderzoek-provincie-Utrecht-Juni-2024.pdf>
- Landelijke Vereniging Gemeenschappelijk wonen van Ouderen. (2026). *Woongroep Nimmerdor* [foto]. Geraadpleegd van <https://www.lvgo.nl/woongroep/woongroep-nimmerdor-amersfoort/>
- Lee, Y. Y., Chen, C. L., Lee, I. C., Lee, I. C., & Chen, N. C. (2021). History of falls, dementia, lower education levels, mobility limitations, and aging are risk factors for falls among the community-

dwelling elderly: a cohort study. *International journal of environmental research and public health*, 18(17), 9356.

van der Lucht, F., den Boer, G., Buijs, M., Deuning, C., Hilderink, H., Plasmans, M., Poos, R., Zwakhals, L., Couwenbergh, C. (2024). Trendskenario Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2024. Bilthoven: RIVM. Geraadpleegd van www.volksgezondheitoekomstverkenning.nl/vtv-2024/trendskenario

Luanaigh, C. Ó., & Lawlor, B. A. (2008). Loneliness and the health of older people. *International Journal of Geriatric Psychiatry: A journal of the psychiatry of late life and allied sciences*, 23(12), 1213-1221.

McNeeley, S. (2012). Sensitive issues in surveys: Reducing refusals while increasing reliability and quality of responses to sensitive survey items. In *Handbook of survey methodology for the social sciences* (pp. 377-396). New York, NY: Springer New York.

Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening [VRO]. (2024). *Basisset 2.0 Landelijke monitoring voortgang woningbouw (LMVW)*. Den Haag

Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening [VRO]. (2025a). *Het statistische woningtekort uitgelegd* [website]. Geraadpleegd van <https://www.volkshuisvestingnederland.nl/onderwerpen/aanpak-woningtekort/berekening-woningbouwopgave>

Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening [VRO]. (2025b). *Tussen wensen en wonen. Resultaten van het WoonOnderzoek Nederland 2024*. Den Haag: Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

Mulliner, E., Riley, M., & Maliene, V. (2020). Older people's preferences for housing and environment characteristics. *Sustainability*, 12(14), 5723.

Must. (2023). *Omgevingsvisie Amersfoort 2030-2040: gezond samenleven*. Must. Geraadpleegd van <https://www.must.nl/projecten/test-1/>

Murphy, E., Fallon, A., Dukelow, T., & O'Neill, D. (2022). Don't call me elderly: a review of medical journals' use of ageist literature. *European Geriatric Medicine*, 13(4), 1007-1009.

Nieuwsuur. (2023) *Roep om terugkeer verzorgingshuis steeds luider: 'thuis wonen is doorgeslagen'* [website]. Geraadpleegd van <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2502199-roep-om-terugkeer-verzorgingshuis-steeds-luider-thuis-wonen-is-doorgeslagen>

Ossokina, I. V., & Arentze, T. A. (2020). *Reference-dependent housing choice behaviour: Why are elderly reluctant to move?* Netspar, Network for Studies on Pensions, Aging and Retirement.

Pani-Harreman, K. E., Bours, G. J., Zander, I., Kempen, G. I., & van Duren, J. M. (2021). Definitions, key themes and aspects of 'ageing in place': a scoping review. *Ageing & Society*, 41(9), 2026-2059.

Park, C., Majeed, A., Gill, H., Tamura, J., Ho, R. C., Mansur, R. B., ... & McIntyre, R. S. (2020). The effect of loneliness on distinct health outcomes: a comprehensive review and meta-analysis. *Psychiatry research*, 294, 113514.

Pedersen, M. (2015). Senior co-housing communities in Denmark. *Journal of Housing for the Elderly*, 29(1-2), 126-145.

Piven, M., Swissa, S., Asulin, O., & Osnat, B. (2025). Characteristics of coping with loneliness and the influence of living arrangements among older adults: Findings from a comparative qualitative study. *Journal of Gerontological Social Work*, 68(1), 3-22.

Platform31, (2023). *Geclusterde woonvormen voor senioren: handreiking*. Den Haag. Geraadpleegd van <https://www.volkshuisvestingnederland.nl/documenten/publicaties/2023/07/25/handreiking-geclusterde-woonvormen>

Rahman, M. S. (2016). The advantages and disadvantages of using qualitative and quantitative approaches and methods in language “testing and assessment” research: A literature review. *Journal of education and learning*, 6(1).

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. (2025). *Cijfers en feiten ouderen in Nederland* [website]. Geraadpleegd van <https://www.loketgezondleven.nl/gezondheidsthema/gezond-en-vitaal-ouder-worden/feiten-en-cijfers-ouderen>

Rubin, D. C., & Berntsen, D. (2006). People over forty feel 20% younger than their age: Subjective age across the lifespan. *Psychonomic bulletin & review*, 13(5), 776-780.

Rusinovic, K., van Bochove, M. V., & van de Sande, J. V. D. (2019). Senior co-housing in the Netherlands: Benefits and drawbacks for its residents. *International journal of environmental research and public health*, 16(19), 3776.

Sociale-huurwoning. (z.d.) *Rental property Amersfoort* [foto]. Geraadpleegd van <https://sociale-huurwoning.com/en/utrecht/amersfoort/castellum-8.html>

de Staat van Volksgezondheid en Zorg. (2025). *Eenzaamheid: volwassenen* [website]. Geraadpleegd van <https://www.staatvenz.nl/kerncijfers/eenzaamheidmheid>

Stoeldraijer, L., van Duin, C., Nicolaas, H., & Huisman, C. (2022). *Kernprognose 2022–2070: Door oorlog meer migranten naar Nederland* [website]. Geraadpleegd van <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2022/kernprognose-2022-2070-door-oorlog-meer-migranten-naar-nederland?onpage=true#c-4--Ontwikkeling-van-de-bevolking>

Valk, N., Compier, K., & van Lieshout, F. (2022). *Het grote 55-plus woonwensenonderzoek: Een kwantitatief onderzoek onder Nederlandse huiseigenaren van 55 jaar en ouder in opdracht van Vereniging Eigen Huis*. Amsterdam, Nederland: Ruigrok NetPanel

de Valk, H. H., & van Dalen, H. H. (2024). *Gematigde groei–Rapport van de Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen 2050*.

Vektis. (2020). *Factsheet kwetsbare ouderen* [website]. Geraadpleegd van <https://www.vektis.nl/intelligence/publicaties/factsheet-kwetsbare-ouderenet-kwetsbare-ouderen>

Weeks, L. E., Bigonnesse, C., McInnis-Perry, G., & Dupuis-Blanchard, S. (2020). Barriers faced in the establishment of cohousing communities for older adults in Eastern Canada. *Journal of Aging and Environment*, 34(1), 70-85.

Weiss, R.S. (1973). *Loneliness: The experience of emotional and social isolation*. The MIT Press

Wettstein, M., Park, R., Kornadt, A. E., Wurm, S., Ram, N., & Gerstorf, D. (2024). Postponing old age: Evidence for historical change toward a later perceived onset of old age. *Psychology and Aging*.

Wettstein, M., Wahl, H. W., Drewelies, J., Wurm, S., Huxhold, O., Ram, N., & Gerstorf, D. (2023). Younger than ever? Subjective age is becoming younger and remains more stable in middle-age and older adults today. *Psychological Science*, 34(6), 647-656.

Woongroep Nieuw Amer. (2023). *Hoe het begon* [foto]. Geraadpleegd van <https://woongroep-nieuwamer.nl/hoerhet-begon/>

World Health Organization. (2024). *The World Health Organization–Five Well-Being Index (WHO-5)* (CC-BY-NC-SA 3.0 IGO). Geneva: World Health Organization. Geraadpleegd van <https://www.who.int/publications/m/item/WHO-UCN-MSD-MHE-2024.01>

Bijlage I: Overzicht literatuur geclusterd wonen

Auteur(s), jaar, titel, locatie	Onderwerp	Voordelen	Nadelen
van Gasse, D. & Wyninckx, B. (2024). <i>Social Support Exchange in Shared Living Arrangements with Older Adults—Exploring the Benefits of Intergenerational Living for Older Adults</i>	Informele support (spontaan en ongepland)	Subsidiariteit. Zoveel mogelijk lokale laagdrempelige hulp is het meest prettig en gebeurd natuurlijk in gemeenschap. - Door gemeenschapsgevoel en gedeelde verantwoordelijkheid zijn mensen sneller geneigd elkaar financieel te steunen. - Verschillende generaties kunnen elkaar op verschillende manieren steunen (oudere steunen jongeren met hun levenservaring en financieel, jongeren steunen ouderen administratief en technologisch)	Sommige behoeften van bewoners zijn te persoonlijk voor informele zorg. Gevoel van verantwoordelijkheid voor elkaar kan daardoor leiden tot ongemak. - Financiële steun kan voor sommigen te gevoelig liggen of leiden tot intergenerationele machtsverschillen
Locatie: Vlaanderen, België	Formele support (vooraf gepland)	Assets van bewoners worden gebundeld, zodat men samen meer kan bereiken. Ook versterkt de wederzijdse support sociale cohesie en vermindert het sociaal isolement. Het gevoel dat er potentieel support is doet voor veel bewoners al voldoende goed.	Participeren en deelnemen in werkgroepen kan een ongeschreven regel worden in de gemeenschap. Voor jonge ouderen die nog een baan hebben kan dat te veel energie vragen Wanneer iemand aanzienlijk meer en intense/persoonlijke hulp nodig begint te hebben wordt de omgeving ongepast.
Pedersen, M. (2015). <i>Senior co-housing communities in Denmark</i> Locatie: verschillende plekken, Denemarken	Fysieke omgeving Sociale omgeving	In Denemarken zijn veel geclusterde woningen grenzend aan een gemeenschappelijk perk, wat burens fijn vinden omdat je elkaar makkelijker tegen het lijf loopt en een praatje maakt. De woningen zijn vaak kleiner dan eerder onderkomen, wat bewoners als een voordeel zagen. Weinig onderhoud. Bewoners ervaren nauwer contact met burens als een voordeel en als vergrotend van hun kwaliteit van leven. De meeste ouderen waren blij met de hoeveelheid activiteiten die werd gehouden. Sociaal netwerk versterkt, met name voor alleenstaande vrouwen. Nieuwe bewoners integreren vaak goed	Voor enkele bewoners was gemeenschap niet waar ze naar op zoek waren maar enkel een bijkomstigheid die ze moesten accepteren omdat ze in een seniorenwoning wilden wonen.
	Bestuur en democratie	Mensen ervaren het democratisch proces positief, waar taken eerlijk worden verdeeld en men inspraak heeft. Bewoners vonden dat de organisatie binnen hun gemeenschap goed liep.	Moelijk om actieve bewoners te trekken, komt snel neer op een vast groepje dat de leiding heeft. Kan lang duren dat kleine besluiten worden genomen doordat deze moeten worden overlegd, wat tot irritatie kan leiden. Balans moeilijk tussen bewoners die bestuur te dominant

Informele en formele support	Bewoners helpen elkaar met praktische zaken (bijvoorbeeld boodschappen, een ritje geven of kleine huishoudelijke klusjes) Het idee dat mensen naar elkaar omkijken geeft een gevoel van veiligheid	vinden, terwijl bestuurders sommige bewoners niet actief genoeg vinden De zorgvraag van mensen kan vergroten over tijd (denk aan dementie), waar men liever hulp ontvangt van professionele zorg of familie die nu minder dichtbij staan. Andere bewoners moesten hierdoor bijspringen of actief besluiten hoe ze hier mee om moeten gaan
Sociaal contact Rusinovic, K., van Bochove, M. & van de Sande, J. (2019). Senior co-housing in the Netherlands: benefits and drawbacks for its residents. Locatie: Den Haag, Nederland	Makkelijker om contact te leggen met anderen en zo hulp te vragen, een praatje te maken of een activiteit te ondernemen dan in een flat. Bewoners kennen elkaar as meer dan burens en hebben een band met elkaar Gevoel ergens bij te horen, wat werd gewaardeerd omdat hun vriendengroepen steeds kleiner werden en ze minder mobiel werden Gemeenschappelijke ruimte om activiteiten te ondernemen in even hun huis uit te gaan en actief te blijven	
Sociale controle	Gevoel van veiligheid, waar mensen naar elkaar omkijken en of men hun huis uit is gekomen en waar vreemden moeilijker binnen komen. Wordt zeker gewaardeerd nu mensen minder mobiel en soms alleen woonden, wat een gevoel van kwetsbaarheid geeft.	Zekere regels in de omgeving kan leiden tot paternalistisch gedrag wat sommige bewoners als negatief ervaren, waar mensen iets te veel beginnen te letten op elkaars gedrag en elkaar op alles willen aanspreken. Ongeschreven regels kunnen leiden tot sociale exclusie en moeizame integratie van nieuwe bewoners. Dit kan vervolgens leiden tot het ontstaan van groepjes, wat de groepsdynamiek verstoort. Controle kan leiden tot onderling geroddel en ruzie.
Instrumentele en emotionele support	Doordat bewoners elkaar af en toe helpen worden mantelzorgers ontlast Tot op zekere hoogte zijn bewoners bereid elkaar te helpen met praktische vragen of elkaar advies te geven. Hierin is respecteren van privacy wel een belangrijk grens	Zodra bewoners meer en frequenter zorg nodig hebben en eventueel gek gedrag beginnen te vertonen wordt het moeilijker om daar mee om te gaan. Ook is het steeds moeilijker om in een verzorgingshuis te komen, dus die situatie kan even aanhouden
Eenzaamheid	Ouderen die geclusterd wonen waren minder eenzaam dan het landelijk gemiddelde van de leeftijdsgroep De sociale contacten opge maakt in de woongroep dragen eraan bij dat ouderen zich niet sociaal eenzaam voelde Emotionele eenzaamheid wordt verlicht (niet verholpen)	Emotionele eenzaamheid kan minder worden verholpen, omdat het wonen in gemeenschap niet opmaakt voor het gemis van een partner Rouw is moeilijk een moeilijk onderwerp. Hoewel men naar elkaar luisteren, voelt men zich tot last als weduwe(naar)

Bijlage II: Verschil onderzoeks- en steekproefpopulatie

Kenmerk	Steekproef (%)	Populatie (%)	Verschil (pp)*
Gender:	Man: 59 Vrouw: 40 Divers: 0 Onbekend: 1	Man: 48 Vrouw: 52 Divers: 0 Onbekend: 0	Man: +11 Vrouw: -12 Divers: 0 Onbekend: 0
Opleidingsniveau	Geen of lager: 0 Lager voortgezet: 8 Hoger voortgezet: 12 Middelbaar beroeps: 15 Hbo of wetenschappelijk: 64 Onbekend: 1	Onbekend	Onbekend
Leeftijd	55-59 jaar: 21 60-64 jaar: 22 65-69 jaar: 20 70-74 jaar: 18 75-79 jaar: 12 80-84 jaar: 5 85-89 jaar: 1 90 jaar e.o.: 0	55-59 jaar: 24 60-64 jaar: 21 65-69 jaar: 17 70-74 jaar: 14 75-79 jaar: 12 80-84 jaar: 7 85-89 jaar: 4 90 jaar e.o.: 2	55-59 jaar: -3 60-64 jaar: +1 65-69 jaar: +3 70-74 jaar: +4 75-79 jaar: 0 80-84 jaar: -2 85-89 jaar: -3 90 jaar e.o.: -2
Thuisituatie	Alleenstaand: 18 2 (of meer) volwassenen zonder kinderen: 57 2 volwassenen met kind(eren): 14 1 volwassenen met kind(eren): 2 Institutioneel: 0 Onbekend: 8	Alleenstaand: 29 2 (of meer) volwassenen zonder kinderen: 50 2 volwassenen met kind(eren): 15 1 volwassenen met kind(eren): 4 Institutioneel: 2 Onbekend/overig: 1	Alleenstaand: -11 2 (of meer) volwassenen zonder kinderen: +7 2 volwassenen met kind(eren): -1 1 volwassenen met kind(eren): -2 Institutioneel: -2 Onbekend: +7
Eigendom woning	Koop: 84 Corporatie huur: 13 Particuliere huur: 3 Onbekend: 1	Koop: 62 Corporatie huur: 29 Particuliere huur: 9 Onbekend: 1	Koop: +22 Corporatie huur: -16 Particuliere huur: -6 Onbekend: 0
Type woning	Appartement/ flatwoning: 19 Portiekwoning: 0 Boven-benedenwoning: 1 Rijtjes- of hoekwoning: 45 Twee-onder-één-kapwoning: 17 Geschakelde woning: 7 Vrijstaande woning: 8 Anders: 3	Appartement/ flatwoning: 25 Portiekwoning: 3 Boven-benedenwoning: 2 Rijtjes- of hoekwoning: 49 Twee-onder-één-kapwoning: 9 Geschakelde woning: 5 Vrijstaande woning: 6 Anders: 2	Appartement/ flatwoning: -6 Portiekwoning: -3 Boven-benedenwoning: -1 Rijtjes- of hoekwoning: +4 Twee-onder-één-kapwoning: +8 Geschakelde woning: +2 Vrijstaande woning: +2 Anders: +1

*Kleurcodes: oververtegenwoordigd, ondervertegenwoordigd, gelijk